MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cts.- - Redacció i Administració: Portal de l'Angel, 24 - Tel. 11628 - Subscripció trimestral: ptes. 3'50

Any IX. Núm. 403 - Barcelona, dijous, 14 gener 1937

(SEGONA EPOCA)

No hi ha revolució sense cultura

El diari mural a les casernes de Catalunya

Per a assolir aquella compenetració ideològica que ha d'haver-hi entre l'oficialitat, classes i soldats, tan necessària a tot exèrcit eficient, i fomentar aquella disciplina, filla no de la imposició militarista, sinó de la convicció moral que hom té de la justícia de la causa que defensem i de la finalitat a què la revolució aspira, cal que la vida a les casernes, ara que anem a crear l'exèrcit català, sigui ben diferenciada d'aquella que tenia l'exèrcit espanyol abans del 19 de juliol.

Uns ciutadans davant d'un diari mural installat en un carrer de Barcelona (Fot. Capella).

El soldats no ha de romandre inactiu a les casernes hores i més hores. Cal combatre la vida parasitària, que embruteix i indisciplina l'individu. La caserna ha d'ésser un lloc ple d'activitat i d'optimisme; una escola més, amb aquell dinamisme creador capaç d'improvisar i possibilitzar qualsevol ilusió revolucionària.

Per això, més que un lloc on es té reclosos, concentrats, els soldats, ha d'ésser un centre instructiu amb una modalitat nova i amb mitjans de crear aquella disciplina que engendra l'entusiasme i, per tant, la fe cega en la victòria del poble.

I un dels mitjans que nosaltres creiem millor per tal d'aconseguir aquesta unió fraternal a la caserna és el diari mural, forjat i realitzat pels soldats. Creant a la caserna un diari mural que porti totes les inquietuds de l'organització militar, amb un cos de redactors triats entre els soldats millor preparats, els quals empenyeran l'educació militar envers el lloc on convé en aquests moments de lluita i d'esperances proletàries.

Durant les hores d'esplai, el cos de redactors i dibuixants esmerçarà el temps en la formació del diari mural, que portarà articles doctrinals amb dibuixos adients, les ordres del dia, les finalitats de l'organització, la conveniència de la disciplina, l'anunci de conferències, concentracions, mítings, la relació de llibres de la biblioteca de la caserna i àdhuc podrà tenir una secció en la qual es parlarà d'inquietuds nacionals i estrangeres, si hom les creu necessàries, per tal de formar un esperit antifeixista a l'exèrcit que traspassi més enllà de les fronteres.

Precisament a la U. R. S. S. no hi ha fàbrica, caserna, escola, associació, centre, sense un diari mural que reflecteixi la vida de l'organització i que, ultra servir d'informació en tots els afers de l'organisme, és un mitjà d'instrucció i de collaboració d'uns resultats meravellosos.

A Catalunya hi ha també avui diversos centres polítics, fàbriques, escoles, on s'ha assajat el diari mural; però el lloc on l'assaig s'ha realitzat amb més extensió i potser amb més encert ha estat en el grup escolar «Sarrià», on, gràcies a l'organització social que té l'escola, ha estat possible que alumnes i mestres collaboressin en la concepció d'uns exemplars que han estat l'admiració de totes aquelles persones que han visitat el grup, i que poden servir de model per a tothom i per a aquelles agrupacions que vulguin interessar-se en crear en els llocs de producció i organització un mitjà de divulgació i comunicació senzill i ràpid i d'uns resultats magnífics, per tal d'ajudar a possibilitzar la revolució social que vivim.

I per què és tanta la importància socialment educadora d'un diari mural, ben presentat i ben concebut, i d'una faisó especial en una caserna que ajuda a crear d'una manera definitiva l'exèrcit català i estructurar-lo en una concepció nova? El creiem d'una utilitat excepcional per tal de cercar una collaboració entre els elements de les diverses societats sindicals, creant un sentit d'unió i de responsabilitat moral davant de l'obra a realitzar, que sigui capaç de fer néixer a les masses mobilitzades la disciplina que tant necessitem, per tal de combatre i aixafar d'una vegada la barbàrie feixista.

JAUME QUADRAT

CONSIGNES

Cua de cues

Es curiós que a la terra dels capicues hagin aparegut amb tanta d'ufana les cues sense cap. (El cap absent és un cap figuratiu, és clar; d'altra mena de caps n'hi ha molts més que no voldrieu.) I és trist d'haver de constatar aquesta absència precisament en unes cues que en llurs primers temps semblaven tenir una solta especial. Jo mateix en vaig treure, fa un parell de setmanes, profitoses lliçons; ara caldrà cercar-les en la deterioració que han sofert, assemblant-se, fet i fet, a la majoria de les coses humanes.

Les lliures creacions cuesques del poble han estat substituïdes, o almenys dominades i ofegades, per les activitats de les cueres professionals, que acumulen (fins on poden) el preciós aliment, mentre salten de cua en cua, armen formidables bronquines i arriben, segons la veu popular, a despullar milicians. La mateixa veu atribueix a aquesta tàctica l'aversió de certs controls per al control de cues. (Cal dir que aquesta pudicitat és ben lloable i contrasta admirablement amb la grolleria dels militars feixistes, que sempre s'han distingit per la manera com han posat sobre la taula allò que anomenen pomposament los atributos de la virilidad.)

Es clar que, a mesura que les cues han empitjorat, l'actuació dels armats encarregats de vigilar-les ha semblat més discreta. He pogut observar que si hi ha algú més pacient que una pobra dona que fa cua discretament i per necessitat, és el policia o el milicià que vigila que la cua no es desmarxi. Algun control s'ha portat molt bé. Fins en tenia un d'ullat per a dedicar-li tota una consigna de lloances. Va repartir uns números molt ben ordenats; semblava que volia endegar les coses sense esperar la famosa targeta. Però aviat els controladors es van cansar de controlar: l'esvalot de consultes femenines sobre el numerament va aclaparar-los. Un d'ells va donar el mot d'ordre de la rendició amb aquestes paraules: «Yo he salido a luchar contra los hombres, pero no contra las furias del averno».

Però el pintoresc de les coses no en fa desaparèixer la gravetat. I quina consigna voleu donar entre tanta cua? Als bons cuers, paciència i resignació, és clar. Però bé cal dir a les autoritats responsables o responsabilitzables (horrible mot!) que excusar-se en els abusos és un bon argument contra els abusaires, però no contra els qui no ho són. Quant a la targeta de racionament, no estarà fins a fi de mes segons les declaracions més optimistes, i d'aquí a fi de mes van una pila de dies, i els dies sense pa ja se sap que tenen una llargada especial. Hi ha maneres d'atenuar el mal, si no de fer-lo desaparèixer. Només caldria que les organitzacions polítiques i sindicals mostressin en l'estudi d'aquest problema i en la voluntat de resoldre'l la mateixa unanimitat amb què se n'han servit per a combatre's.

C. A. JORDANA

El poble i l'artista

Hi ha qui sosté que la Revolució i la guerra que tots plegats sostenim contra els Estats feixistes mata l'activitat literària. Aquesta afirmació no és prou exacta. L'artista, sigui literat, músic, pintor o escultor, poeta al fi, mai no s'aparta, ni tan sols en aparença, d'allò que constitueix la seva raó d'ésser. L'artista, en un moment determinat, es deixa atraure per sollicituds fins i tot contraposades a les habituals reaccions del seu esperit. I és per aquesta raó que l'artista no desdenya la sollicitud que li adreça l'activitat política o bé l'activitat bèllica. Però si el nostre artista realment ho és, si de debò posseeix l'ànima i el pensament de creador, un dia o altre sentirà la necessitat imperiosa, anguniosa, de transformar en art les partícules de vida que hagi estat capaç d'assimilar. La ment creadora crea sempre, inconscientment o subconscientment si voleu, o no és res. La plasmació de tota obra artística ha d'anar precedida de la realització espiritual. No podrà pendre forma allò que prèviament no hagi viscut en l'esperit. Avui l'artista compleix el deure d'ésser un anònim soldat de la Revolució autènticament democràtica; però la seva sensibilitat el fa apte per a donar perennitat als dolors i les joies viscudes; és ell qui transformarà en obra d'art, en obra perdurable, allò que avui és trista misèria.

Lenin ha dit: «No hi ha revolució sense teoria». De la mateixa manera podem assegurar que no hi ha poble sense expressió artística. L'art és, alhora, fesomia i ànima dels pobles. No és possible que l'art sigui superposat; menys encara serà imposat. Si l'art d'un poble canvia, si l'art d'un poble es transforma, és que l'ànima i la fesomia del poble han canviat, és que han sofert una transformació. I aquesta transformació serà més profunda com més radical sigui la revolució experimentada per l'expressió artística.

A Catalunya, i no ho diem pas amb ironia, l'art ha viscut en una constant revolució, en una transformación constant. Hi ha hagut, perquè no podien mancar-hi per raó de la pròpia vitalitat totalitària, casos de quietisme o de regressió. Però els casos alludits no compten ni poden comptar. I no compten perquè aquestes creacions nasqueren divorciades de les essències que donen vitalitat inextingible a les obres d'art. En altres paraules: una obra narrativa o dramàtica contindrà infinitat d'elements de bellesa, àdhuc serà bellesa pura la totalitat del seu contingut, i, amb tot, el temps, implacable, acabarà per destruir-la, acabarà per sepultar-la en l'oblit si la suposada bellesa de la nostra obra no està vinculada amb el clima moral i social que ha presidit la seva naixença. No confonguem, però, el costumisme amb l'ordre elevat que pretenem establir.

En fi, si voleu a partir d'Aribau ençà, i no ens faria res de remuntar-nos a dates més llunyanes, tot aquell que ha escrit en català ho ha fet a impuls d'un sentiment revolucionari. A desgrat dels que fins la vigília del 19 de juliol insistiren a convertir el catalanisme en una marca de fàbrica destinada a protegir mercaderia avariada, la cosa certa és que el catalanisme ha estat sempre una revolució. No vacillem gens a afirmar que, en el cas concret del literat autènticament catalanista, la lluita sostinguda ha estat de les més revolucionàries que es puguin registrar. Són autèntics revolucionaris aquells que pretenen donar existència a un fet el qual és repellit pels interessos dels uns i la indiferència dels altres.

Els escriptors catalans, fins ara, han posat bombes. Els escriptors catalans, fins ara, han estat nihilistes; han estat una mena d'homes inquiets fins al paroxisme per culpa de l'hostilitat manifesta trobada allí on ells cercaven comprensió i, per tant, amor. Els escriptors catalans han procurat fer-se sentir, cridar l'atenció, fer prevaler llurs generoses intencions. No han reeixit sempre. Gosem dir que no han reeixit gairebé mai. Quan més han aconseguit ha estat una tolerància. Adhuc els premis literaris, magnífic instrument per a remoure les aigües manses, escasses vegades han servit per armar polèmiques d'aquelles que contribueixen de forma eficaç a accelerar la circulació de la sang.

Tot plegat vol dir que els escriptors catalans, talment guerrillers d'una lluita heroica i desigual, feien inaudits esforços i sacrificis per conquistar el país, un país dominat per unes capes impenetrables a l'acció guerrillera. No pretenc descobrir res; però forçós és repetir ara que l'aristocràcia i l'alta burgesia d'aquesta terra ignoraven en absolut els escriptors catalans. Es clar que també ignoraven els escriptors castellans. Només tenien un vaguíssim record dels que sentien, sense escoltar, al Conferentia Club. Aquesta era la primera capa impenetrable. La segona, no tan impermeabilitzada, era formada per la petita burgesia, pel menestral, per la noia que vol oblidar les vulgars realitats de la vida. En aquesta segona capa social — segona d'acord amb l'ordre anterior al 19 de juliol —; en aquesta segona capa social, doncs, s'apuntaven algunes possibilitats, poques, tan repoques, que el catalanisme, per anar bé, havia de prendre la qualitat de la mel i del mató i de la floreta encantada, o sigui que perdia totes les qualitats. L'esverament, la desconfiança respecte la literatura realment catalana, era la tònica constant d'aquests ciutadans i ciutadanes, adelerats lectors dels amors impossibles per culpa de la ximpleria dels protagonistes, fills inconfusibles de l'autor, o bé d'aventures rememoratives del traspassat Pierrot mímic. I el poble, l'obrer, la primera capa social actualment i en el futur, llevat de comptades excepcions, de nuclis inflamats, ignorava que darrera la boira espessa de la cortina de fum hi havia uns homes que en les pitjors condicions bregaven per arribar a ell.

La ja benemèrita Agrupació d'Escriptors Catalans ha insistit sobre el caràcter social de l'art. Per la nostra banda hem d'afegir que en poquíssimes literatures s'haurà donat el cas tragicòmic de veure uns literats que escrivien per aquells que, en general, no els havien de llegir. I únicament així és possible de comprendre que narracions novelladores de fets socials d'importància ocorreguts al nostre país — i consti d'una manera ben clara que parlem del caràcter d'aquestes narracions i no de llur qualitat — hagin passat pràcticament desapercebudes. La cosa és clara: els uns sentien repugnància pel tema, el consideraven poc digne o simplement indigne per una novella; els altres l'ignoraven. I és tan notori el que diem, que no fa gaires dies s'ha donat un cas saladíssim: dos bons amics nostres, de tribuna a tribuna, han lleugerament polemitzat sobre la labor social dels novellistes catalans. I en aquesta polèmica han estat oblidades obres novelladores de fets cabdals en aquest aspecte, entre elles una que recull la gran tragèdia de la vaga revolucionària de 1902 a Barcelona. Diguem, doncs, de passada, que els escriptors catalans, situats allà on fos per exigències de la vida quotidiana, ja havien posat la ploma al servei de la revolució. Succeïa, però, que el contingent d'iniciats era reduït en extrem.

Ara les coses han canviat. Subvertit radicalment l'ordre de les capes socials, són els treballadors, el poble obrer, els que ocuparan el primer lloc. Lògicament, doncs, entre ells i els escriptors catalans no hi haurà cap obstacle; hauran desaparegut les boires, les cortines de fum. Per tant, és arribada l'hora, i ho diem amb respir alliberador, de donar a la literatura catalana, a l'art català, la fesomia que ha de tenir. Però consti que aquesta fesomia la imaginem polifacètica. Precisament la nova substància que atribuïm a la paraula democràcia ens obliga, més que ningú, a no oblidar la varietat, la complexitat, de la vida collectiva. Ara, dintre d'aquesta reconeguda complexitat, serà bo de prosseguir la labor a la qual nosaltres sempre concedirem un lloc preeminent, o sigui la de posar en un primer pla les lluites que el nostre poble ha sostingut per aconseguir l'alliberament humà. La lluita social a Catalunya té caràcters d'epopeia. Es una cantera inesgotable posada a la disposició de l'artista. Cal, però, que el poble obrer, la classe obrera, esdevinguda classe dirigent, vulgui collaborar amb interès, o sigui d'una manera activa, a la labor dels literats catalans. El combat, la censura, la crítica no ens espanten, ans al contrari, ens estimulen. L'enemic veritable, l'obstacle que no admet superació, és la indiferència. I penseu que la destrucció d'aquesta indiferència ha d'ésser l'obra de tots perquè hi juga l'interès de tots. Quan parlem de Grècia no ens referim pas al poble inconstant, per més d'un motiu menyspreable; ens referim a l'altre poble, al que ens llegaren els artistes per obra i gràcia de les creacions llurs. Hem fet i fem una Revolució. Vulgueu que els artistes puguin donar perennitat a l'obra revolucionària.

NAVARRO COSTABELLA

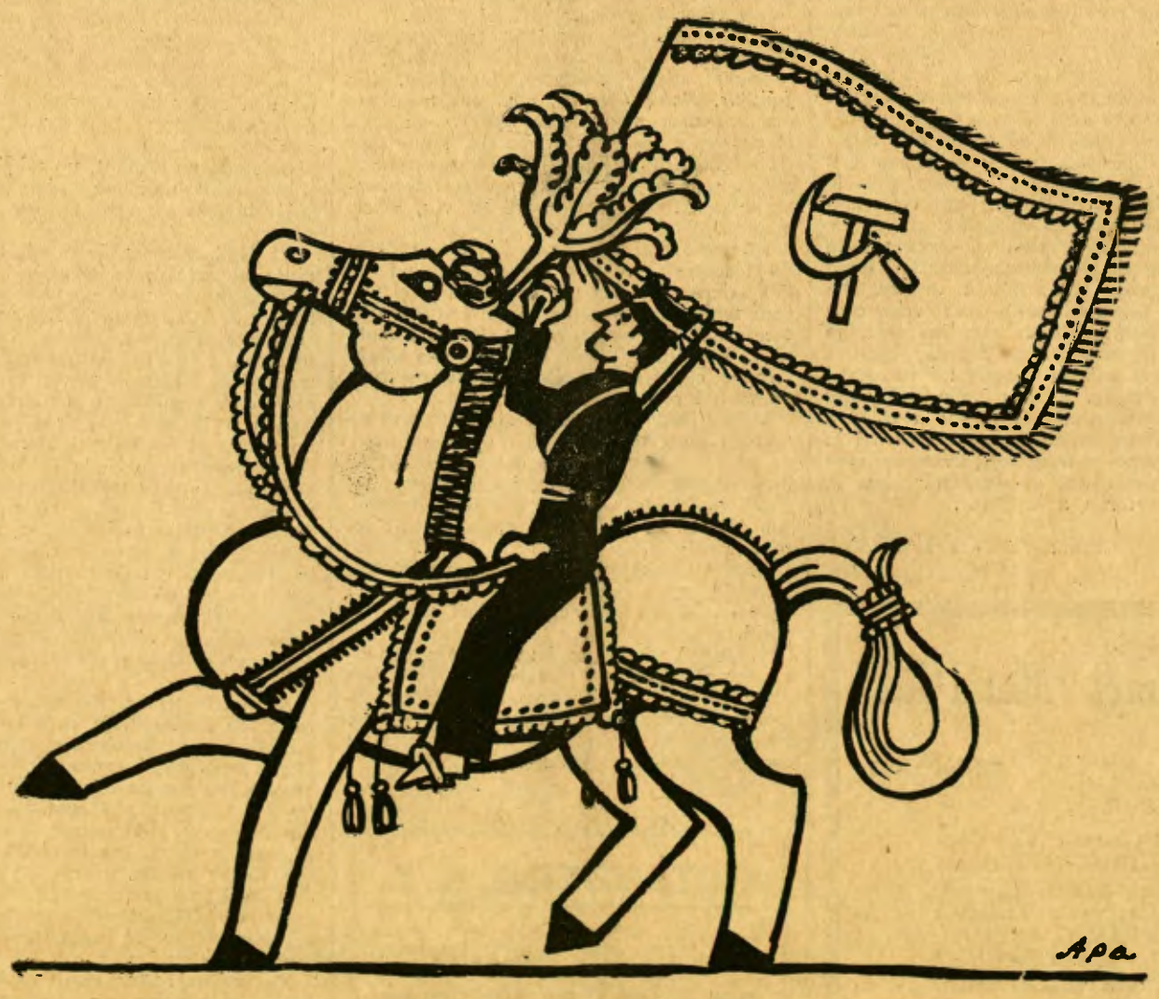

ELS TRES TOMBS

— Enguany no celebrarem pas els Tres Tombs: amb un de ben bo n'hi hagué prou.

LLEGIU:

A la pàg. 3:
Un article de Barcia sobre l'Estatut Mediterrani, i teories guerreres de von Clausewitz.

A la pàg. 4:
Un conte de Mercè Rodoreda, i imatges de Ramon Sastre.

A la pàg. 5:
Articles d'Oswald Cardona i Jordi Jou i un poema d'A. Esclasans.

A la pàg. 8:
La tàctica revolucionària de Lenin, per G. Tieze.

EL CINEMA

"Tempesta damunt Mèxic"

Aquesta setmana he volgut oblidar-me de l'actualitat dels nostres cinemes. Després de passar els ulls damunt la cartellera de l'espectacle insuperable, he pres una determinació. Aquesta setmana caiòria fer memòria. Recordar quelcom vist. Més val un bon film oblidat, que algunes estrenes. Jo crec que hi estarem d'acord, veritat?

Fullejant unes notes preses en ocasió de la seva estrena, he recordat un film del realitzador rus Eisenstein (cal fer memòria del seu conegudíssim «Creuer Potemkim»?). Va ésser pres en el formidable escenari de Mèxic i amb la collaboració tècnica dels ianquis. «Tempesta damunt Mèxic». Les meves anotacions provenen de coses dites a les planes d'un diari de la nit, com a crítica sincera i valenta. Potser són quelcom diferents del que deien d'altres. Fins potser, també, no tot el roent i abrandant que voldrien els de més enllà; tinc la certesa, però, que avui em serviran per destriar velles i belles imatges.

Hi ha molts amics nostres que varen deixar de veure aquesta pellícula. Jo, avui, voldria desfer en el possible la mala impressió que ahir es va poder forjar, i que el meu petit comentari d'avui fos com la tarja d'invitació per tal que quan veieu en qualsevol sala l'anunci de projecció de «Thunder Over Mexico» entreu amb l'absoluta convicció que aneu a fruir d'uns admirables fotogrames copsats amb tota l'ànima per un artista revolucionari, encarat la cambra davant d'una terra rebel i revolucionària...

S'ha parlat tant de la destroça feta amb aquest film, que fins gosaríem dir que ja s'ha pres com un tema publicitari. La tisora ha pres personalitat i s'ha convertit en un vulgar assassí. Tenim entès que un destacat escriptor argentí — Angel Guido, de «La Prensa» de Buenos Aires — va dir que fou la cinta rodada reduida a una cinquena part. Es molt possible. Es més; no creiem que això perjudiqui en absolut la qualitat de la producció de Eisenstein. Tallar una pellícula, però, creuen molts que es feina dolça! I quants directors han mort a mans d'un mal muntador! Però el cas d'aquest director rus, es diferent: no fou la tisora suficient per a desfer una obra d'art.

Eisenstein va anar a Amèrica per fer un film que reproduís l'epopeia del poble mexicà, recollint l'ànima del poble i passant-la damunt del celluloide verge. Ell, sabia bé prou que hauria de lluitar amb una colla d'entrebancs i d'oposicions per part de certs elements que mai no podrien veure clar, i menys arribar a comprendre tot l'abast dels seus fruits artístics envers la perfecció del seté art.

Del que va aconseguir recollir, ja en parlarem després. Primer, volem aclarir que Eisenstein potser confiava un gra massa en l'entusiasme de Upton Sinclair prop de la seva obra cinemàtica, i va deixar en mans d'aquest escriptor la copiosa producció obtinguda després del seu peregrinatge per les velles terres azteques, sempre acompanyat del seu inseparable amic i collaborador l'operador Tissé. I lògicament, aquest maridatge produí la inevitable topada entre dues teories i dos punts d'orientació diametralment oposats. Però ningú no pot negar que «Tempesta damunt Mèxic» és un gran film i una gran lliçó d'art cinemàtic. Porta el llevat de l'ànima russa i forma amb el fred del nord i el foc de l'ardent Mèxic una obra netament original.

Hi ha en aquest film tan pregonament marcada la vitalitat i el sentiment que va voler donar-li el seu creador, que res no hi fa que altres mans intentessin de modificar el curs primer. Sempre serà un tros de Mèxic, portat el llenç perquè el món sencer conegui una mica d'aquell gran poble.

De la meva nota suara trobada, en recullo aquesta apreciació feta pocs moments després d'haver vist passar davant els meus ulls aquesta magnífica cinta: «Semblarà mentida, però hi ha instants en què hauríem afirmat que els paisatges negres i blancs recollits per la fotografia, prenien la tonalitat siena i terrosa d'aquell Mèxic calcinat pel sol abrusador i inclement, i que les visions de la natura prenien forma per convertir-se després en gegantí monument als màrtirs de la llibertat.»

Efectivament. En tornar a llegir-ho, rememorant l'ahir, tanco un moment els ulls i novament, el miracle de l'obra d'Eisenstein em fa veure a parpelles closes, damunt un paisatge de cel ras i blavíssim, damunt una terra que més que roja em sembla tacada en glops de sang, la forta nota de color agre i aspre del verd rutilant i potent de les natives atzavares gegantines, un home i una dona del poble, que surten de la pantalla, com pastats amb la terra mateixa que els ha vist néixer i que, magnànima i acollidora, els recollirà també a l'hora de la mort. Ja no són dos éssers. La processó augmenta. S'intensifica. Ara és tot un poble, el valent poble mexicà, el que veig al davant. Ja no és un rostre petrificat, com les estàtues i els ídols dels antics pobles perduts en la immensitat del passat. Es un rostre humà, esgotat pel dolor i el sofriment... Es tot Mèxic... es plenament «Tempesta damunt Mèxic»...

Descriure amb paraules els fotogrames creats pel gran geni d'Eisenstein, és feina més que feixuga, impossible. Ja siguin muntatges de llamp, aconseguits amb bocins de tres metres, o llargs viatges de cambra, la seva pellícula recull exclusivament allò que el seu animador no ens ha pogut dir amb paraules cremants, abrandades i plenes d'entusiasme, o curulles de desesperació. Es així que aconsegueix donar-nos visions de certes coses a través d'un vidre que mai no haguéssim nosaltres ni gosat mirar. Les coses vistes per ell, son sempre un crit d'angoixa. Un repte dur, sagnant, com la vida mateixa. Tan justament queda plasmat el tràgic destí, que ell vol descriure'ns, que fins pren alçària de càntic d'epopeia a la Llibertat, de xiscle terrible, esferoïdor, quan veiem la ganyota horripilant de tragèdia viscuda del pobre minyó que sent venir cent vegades damunt del seu cap la mort, ja que, per a fer més llarga l'agonia, l'agilitat d'un centaure malvat fa que les potes del seu cavall brodin al seu voltant la més horrible de les randes, arribant a la fi a barrejar el fang humà de la seva carn i la seva sang, amb la terra roja i resseca, com si volgués donar-nos a comprendre que la pols sempre torna a la pols...

EMILI CALVO LAPLANA

Cercant algunes causes...

Per què aquest fracàs del cinema capitalista? Manca de directors? D'artistes de vàlua? No. No és precisament això. A part dels defectes, reiteradament exposats, en què incorre, hi ha una causa profunda, que li és consubstancial: la por. Una por instintiva, de classe; d'una classe que produeix un mitjà d'expressió d'una força insospitada i que, després, té por d'aquesta mateixa força. Una por tan arrelada i estesa, que s'organitza a tots els països en forma de censures morals i reglaments de policia. Una temença que priva, frena i trenca tota possible originalitat.

Por que, com en la literatura, en el teatre i en tota manifestació d'art, empobreix les idees i fa impossible que l'artista tingui l'agilitat necessària per a crear. Els arguments es repeteixen, s'idiotitzen. Els tipus es falsegen, es retallen. Sempre hi ha la temença que per qualsevol escletxa tregui el cap aqueixa veritat terrible i perillosa. Por de classe, tan infantil i tan significativa que arriba a l'extrem de no atrevir-se a presentar els desvalguts en el seu aspecte fisic veritable, perquè aquest detall senzill constitueix, per a ells, un perill.

El cinema capitalista, a través de les seves concepcions cinematogràfiques, intenta d'enlluernar i d'amagar la seva por darrera unes exposicions de grandeses, despreocupacions i malgastaments. Però aquesta por no pot deixar que surti a relluir cruament.

Aquest és el motiu veritable de la imbecillitat del cinema capitalista i no el desenvolupament vertiginós de la seva tècnica. La prova és que, àdhuc suposant, per un moment, que la tècnica del cinema romangués estacionada durant un període llarg, millora-ria, degut a això, la producció?

Altrament, no ha estat el cinema soviètic qui, sense comptar amb gaires perfeccions tècniques, ha sabut crear tipus de molta més força vital i moure les masses amb un sentit més humà?

No; no és la tècnica la que paralitza el cinema. Es la por dels seus propietaris actuals, els quals perceben els primers símptomes d'un enderrocament pròxim i fan el possible per a evitar-ho, posant tots els mitjans de què disposen en la seva defensa.

Per això es valen de la suggestió i de l'artifici, per anar aguantant els lligams del seu edifici minat.

PIQUE

TEATRE

Juli Vallmitjana

Fa uns quants dies, morí a Barcelona el conegut autor dramàtic, que antany aconseguí una bona popularitat, Juli Vallmitjana.

Juli Vallmitjana tenia una personalitat d'escriptor ben definida. Especialitzat en els temes gitanos, la seva obra ens oferí la vida gitana fins a les entranyes. Ell amava aquesta gent nòmada i els coneixia perfectament; sabia quines eren les seves angúnies i els seus goigs; penetrava la seva psicologia i el seu llenguatge. Tota la seva obra, doncs, tenia un tipisme colorit i prenia la qualitat de l'aiguafort; això suplia els defectes que es puguin trobar en el teatre de Vallmitjana.

Realista a ultrança la majoria de les vegades, la seva producció causava una profunda emoció que captivava el públic.

Els Zincalós, indubtablement la seva millor obra; *Rují, La Tasca* (La Taverna), *El casament d'en Tarregada, La Xava, Els Jambus, Entre Gitanos,* etc., ens transporten a aquest món exòtic que conviu amb el nostre, a casa nostra mateix, i que gairebé ignorem. Vallmitjana sabia presentar-nos-el amb tota la seva veracitat i fer-nos-el simpàtic. Era un teatre al viu, sense sordina.

I aquest amor, aquesta fe, aquest desig de franquesa, aquest realisme nascut de l'experiència, aquest colorit constant, el trobem també en les obres de Vallmitjana que tocaven el seu tema preferit, com *La mala vida.* I és que Juli Vallmitjana ens oferia sempre els temes i els personatges com un metall roent.

Vallmitjana deixa també algunes obres no teatrals, com *Sota Montjuïc, De la raça que es perd* i *Coses vistes i coses imaginades,* impregnades de teatralitat i que palesen les mateixes condicions que els seus drames. Els gitanos hi són també personatges i temes principals.

Amb Vallmitjana mor un aspecte interessant del teatre català. Autor característic, únic en el seu gènere, és difícil trobar el parió.

Si Juli Vallmitjana hagués estat un escriptor al qual l'art el preocupés tant com el dramatisme de les seves obres i el realisme dels arguments i dels tipus presentats, les condicions que posseïa n'haurien fet un escriptor teatral de gran valor.

J.

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

GUTENBERG, S. A

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

LA CIENCIA

La làmpara incandescent d'Edison

Fa 57 anys — fou el dia 21 d'octubre del 1879 — que un home sever, la testa del qual començava a platejar, es dedicava a la pacient observació d'una minúscula fibra de bambú calcinat que es mantenia incandescent per un misteriós procediment. Al cap de 45 hores d'ininterrompuda atenció, el filament incandescent es consumia per complet, i Edison adquiria la certesa d'haver resolt el problema de l'enllumenat elèctric.

Aquesta primera làmpara elèctrica de vida tan exígua, s'havia concretat després de nombroses experiències sense fruit, realitzades amb filament de platí i altres materials, i encara restava lluny de la realització comercial, pel seu elevat consum elèctric, 4 wats i mig per bugia i per la curta duració del seu filament.

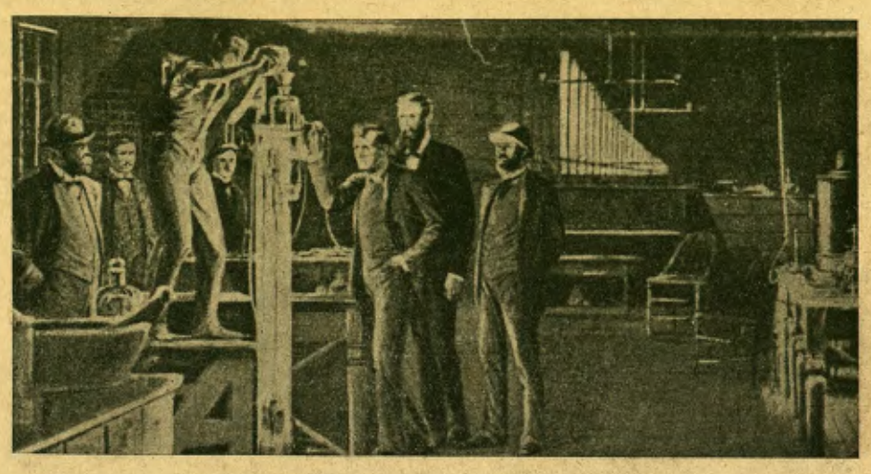

Els primers assaigs d'Edison en el seu laboratori de Menlo-Park.

Es just recordar, com a precursors de la làmpara elèctrica que tan rudimentàriament s'obtenia, a Staw i Ring, el qual, en 1845, ja havia aconseguit enrogir filaments primíssims de carbó de «retorta», a través dels quals circulava un corrent elèctric; però, en aquest temps, lluny encara la màquina dinamo-elèctrica, l'obtenció del corrent precisava l'ús de la pila galvànica, resultant una elevada despesa que impedia l'aplicació industrial de l'invent, deixant-lo reduït a un curiós assaig de laboratori.

Tot i així, no podia considerar-se definitiu l'experiment realitzat en la fibra de bambú, i el mateix Edison construeix més tard els filaments de les seves làmpares amb fibres de cotó carbonitzat, que disposa en forma de cargol, i diversos físics es dediquen afanyosament a perfeccionar la naixent làmpara, i així, Swan, empra fils de cotó apergaminat mitjançant la immersió en àcid sulfúric i carbonitzat després. Lane-Fox empra fibres calcinades de llinet. Màxim, retalls de cartrolina torrada entre dues planxes al roig; Muller-Northomb, pergamí carbonitzat, i, finalment, Gerard, fils de carbó d'anàloga constitució a la dels elèctrodes dels actuals arcs voltaics.

No obstant, tots coincideixen a recloure llurs filaments en ampolles de vidre, de les quals, prèviament, s'ha extret l'aire, amb un doble objectiu: obtenir una major concentració de calor en el filament i evitar que l'oxigen es combini amb el carbó destruint-lo ràpidament.

Tots aquests treballs cristallitzaren en la làmpara de filament de carbó, que durant molt temps fou exclusivament emprada i que encara té aplicadors peculiars, l'element incandescent dels quals estava constituït per una pasta composta per la dissolució de cotó hidròfil o palla d'arròs en clorur de zenc, al qual s'hi sol afegir àcid bòric per a prestar una major brillantor al filament, carbonitzada aquesta pasta a 1,500 graus, en gresols de plombagina.

Existeix, no obstant, un mitjà que es considera inevitable i que estava destinat a originar la més sorprenent invenció del nostre segle.

El dèbil filament de carbó, a la més mínima sotragada es trenca, i la làmpara resta inútil, la qual cosa motiva que un dels tècnics de la Companyia Edison de Londres, el doctor Fleming, observi curosament el fenomen, i es doni compte que la superfície interior de l'ampolla de cristall resta ennegrida cada vegada que el filament es trenca. Arriba a la convicció que part del carbó vaporitzat al fondre's el filament és projectat radialment sobre la coberta cristallina, publicant els seus treballs titulats «Radiació molecular en làmpares incandescents», en 1883, i «Ombres moleculars», en 1885.

Resta, doncs, patentitzat, que els filaments incandescents a temperatures molt elevades, són capaços d'emetre, en totes direccions, parts infinitesimals de llur pròpia substància, aconseguint-se, aleshores, el primer pas del camí que conduiria, més tard, a la làmpara termoiònica.

Al mateix temps, Edison, en el seu laboratori de Menlo Park, notà que collocant a l'interior d'una bombeta elèctrica una petita placa metàllica, i connectant-la amb el pol positiu del manantial elèctric que alimentava el filament, s'obtenia un petit corrent, que per anar de l'exterior de la làmpara de filament a placa, era forçós que tanqués el seu circuit en l'interior d'aquesta a través de l'espai buit que restava entre placa i filament, en contradicció, semblava, amb tots els principis que hi havia establerts sobre la conducció elèctrica.

No podien restar sense explicació científica els fenomens, car és sabut que l'investigador no s'acontenta amb el fet, sinó que observades per Fleming o concretades en dens feix en una direcció determinada, quan persegueix fins els més remots albiraments pel camp illimitat de la hipòtesi, i així de la conjunció d'observacions d'Edison i de Fleming, nasqué la hipòtesi electrònica com a explicació suficient de la misteriosa conductibilitat de l'espai filament-placa.

D'aquesta manera s'arribà a saber que la presa material, límit fins llavors de tota deducció, integrat per elements infinitament menors que viuen dintre d'ell animats de constant activitat i que en certes condicions de temperatura són capaços de disgregar-se, abandonant el cos que pertany, en totes direccions. Si alguna força exterior els sollicita, com s'esdevé en les làmpares foses com en l'experiència d'Edison estan atretes per una placa metàllica positivament carregada.

Es això suficient, per sí sol, per a explicar la conductibilitat d'un espai buit, quan aquest es troba envaït per un intens corrent d'aquests minúsculs elements atònics anomenats elèctrons, i els quals, actuant en la seva velocitat immensa com a vehicles portadors de càrregues elèctriques, transportades de l'interior de la làmpara del filament a la placa, produeixen l'efecte d'un veritable corrent elèctric, ja que aquest no és sinó el transport de càrregues elèctriques a través d'un mitjà conductor.

Es clar que en ésser exclusivament el filament incandescent el que emiteix elèctrons, caminant aquests en un sol sentit, o sigui de filament a placa, està dit que la conductibilitat de l'espai buit existirà també en un sol sentit, d'on sorgeix la denominació de vàlvules a aquestes làmpares, ja que no admeten més que un sol sentit de corrent a través d'elles, d'on partí llur immediata aplicació com a detector en telegrafia sense fils.

Es curiós remarcar, per a donar una idea respecte els esmentats elèctrons, que minuciosos càlculs han demostrat que es necessita el pas de sis trillons d'elèctrons per segon per a formar un corrent elèctric d'un amperi, i que l'elèctron sembla una massa 1,835 vegades menor que la de l'àtom d'hidrògen, que és el menys pesat de tots els àtoms.

Aquesta teoria, que es comprova en tots els fenòmens que se la fa intervenir, es completa gràcies als treballs de Thomson i Rutherford en averiguar l'àtom constituït per una càrrega elèctrica positiva que es denomina proton, inseparable de l'àtom radiat d'un nombre de càrregues negatives que són els elèctrons fàcilment disgregables, trobant-se aquestes càrregues neutralitzades entre sí en els cossos que estan en equilibri elèctric o predominant la càrrega del proton o la dels elèctrons, segons que el cos estigui positiu o negativament carregat.

Aquesta teoria que sembla tan abstracta, cristallitza, en varietat de conseqüències i fórmules matemàtiques, fins a l'extrem que Richardson obté la intensitat del fluix elèctric emès per centímetre quadrat del cos incandescent en funció de la temperatura absoluta d'aquest, obtenint coeficients exactes per al tungstèn, i Irwing Langmuir estableix el valor de la intensitat elèctrica en funció de la tensió de placa per a diversos superiors a la centmilèsima de millímetre.

Càlculs més elevats condueixen a pesar l'elèctron i a midar la seva velocitat i la seva força de tal manera, que podem dir que dues rames de la ciència parlaven ja del desenvolupament de la làmpara elèctrica que avui és objecte dels nostres comentaris.

Una d'aquestes es dirigeix a l'alta especulació científica amb la hipòtesi electrònica, la importància de la qual, com a teoria, és tal, que un savi espanyol, Blai Cabrera, la qualifica com l'aportació fonamental del segle XX a la física, en una de les seves brillants memòries publicades pel Laboratori d'Investigacions Físiques.

L'altra, pertanyent a la tècnica d'aplicació, i que per ésser la més coneguda de totes és a la que menys m'he referit en el curs d'aquesta divulgació de caire popular, en el seu vertiginós progrés, en introduir el doctor De Forest el tercer elèctrode i sense el poder amplificador és la de les grans realitats pràctiques, la que porta la paraula i la música des de la ciutat popular al recó apartat, o el missatge comercial, nervi de la civilització, d'un a altre continent o en mans del clínic és l'eina moderna de l'estereòfon que escrutarà l'organisme humà, per a descobrir, amplificant-los, els dèbils sorolls fisiològics, la irregularitat patològica i, coneguda aquesta, el ràpid remei.

J. SANCHEZ CORDOVES

CAMISERIA FITO BARCELONA

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

MIRANT A FORA

DOCUMENTS

Teoria de la guerra

A continuació donem uns fragments de von Clausewitz, el gran teòric militar de començaments del segle passat. Von Clausewitz utilitzà tota la gran experiència de les guerres napoleòniques i se'l considera el creador de la potència militar d'Alemanya. Lenin llegia amb interès els seus escrits i els citava sovint. Cal que es tingui present, en llegir aquests fragments, que Von Clausewitz escrivia fa un segle i que es refereix a les guerres entre Estats, no a guerres civils.

ÚS EXTREM DE LA VIOLÈNCIA

Les ànimes humanitàries podrien creure que existeix algun mitjà artificial per a des-

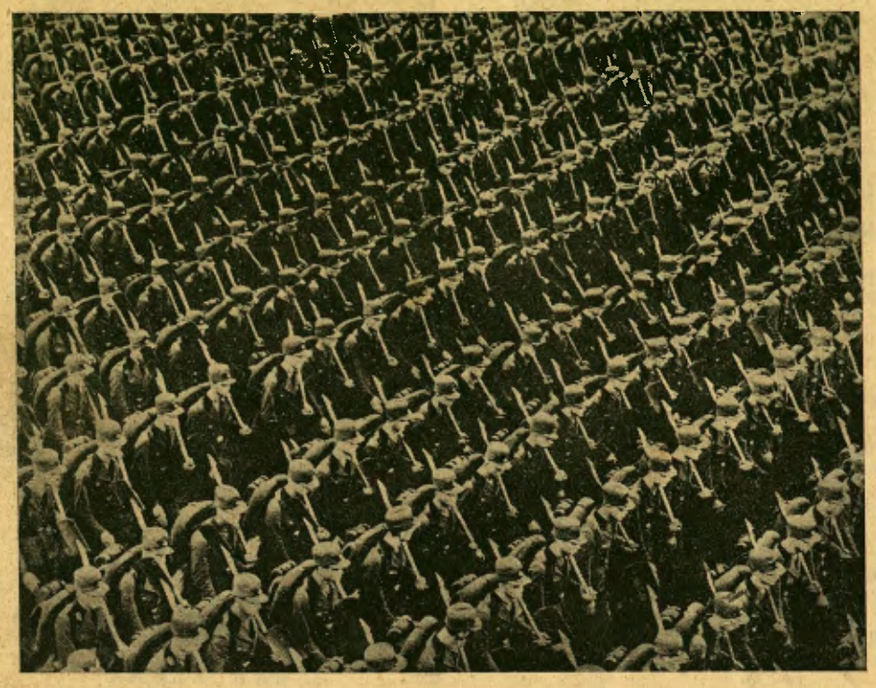

Una parada de «camises brunes» a Nuremberg

armar o derrotar l'enemic sense causar molts de mals i que en això consistiria l'art de la guerra. Per més bell que això sembli, cal destruir aquest error. Perquè en qüestions tan perilloses com la guerra, els errors que procedeixen de la generositat són precisament els pitjors. Com que l'ús de la força física en tota la seva amplitud no exclou de cap manera la collaboració de la intel·ligència, resulta que el que usa la violència sense contemplacions, sense plànyer la sang, té avantatges davant de l'enemic que no ho fa.

LA GUERRA ÉS LA CONTINUACIÓ DE LA POLÍTICA AMB ALTRES MITJANS

La guerra sorgeix sempre d'una situació política i ha estat provocada per un motiu polític. Es, doncs, un acte polític.

La guerra, però, no és solament un acte polític, sinó un veritable instrument polític, una continuació de les relacions polítiques, una realització d'aquestes relacions amb altres mitjans... L'objectiu polític és la finalitat; la guerra és el mitjà. I no es pot concebre el mitjà sense la seva finalitat.

No és la guerra una manera distinta d'expressar el pensament? Es indubtable que té la seva pròpia gramàtica, encara que no una lògica pròpia.

El problema és si el punt de vista polític s'esfuma o està subordinada al purament militar (si pogués admetre's un punt de vista purament militar), o si, contràriament, és el dominant i el militar ha de subordinar-s'hi... La subordinació del punt de vista polític al militar seria absurda, ja que la política ha produït la guerra. La política és la intel·ligència i la guerra només el seu instrument. No és possible, doncs, més que la subordinació del punt de vista militar al polític.

En un mot, l'art de la guerra es transforma en darrer terme en política. Es clar que en una política que en lloc d'escriure notes proporciona batalles... També ensenya l'experiència general que, malgrat l'enorme multiplicitat de formes i del perfeccionament de la guerra actual, les línies generals de la guerra han estat traçades sempre pels consells de ministres, és a dir, per una autoritat política, no militar.

Si la política és justa, influeix avantatjosament damunt la guerra; quan allunya la guerra dels seus objectius, només cal cercar la causa en la qual la política és falsa... Els triomfs militars de vint anys de Revolució Francesa són fonamentalment una conseqüència de la política errònia dels governs que en són enemics. Les veritables transformacions de l'art militar són una conseqüència del canvi de política, i, lluny de mostrar un possible divorci entre guerra i política, són una prova convincent de la íntima unió d'ambdues.

Ho tornem a repetir: la guerra és un instrument de la política, ha de tenir forçosament el caràcter de la política i mesurar-se amb l'escala d'aquesta. La direcció de la guerra, en les seves línies generals, correspon, doncs, a la política, que canvia la ploma per l'espasa, sense deixar amb això de pensar segons les seves pròpies lleis.

LA DEFENSIVA I L'OFENSIVA

La defensa és més fàcil que l'atac. La seva finalitat és negativa: la «conservació». En canvi, l'ofensiva té una finalitat positiva: la «conquista». I encara que això enriqueixi els propis mitjans de combat, mentre que la conservació no, cal dir amb tota fermesa que la forma defensiva de la guerra és en si més forta que l'ofensiva. Encara que aquest resultat està d'acord amb la natura de la guerra i ha estat confirmat mil cops per l'experiència, es troba, no obstant, en franca oposició amb la creença general, la qual cosa prova fins a quin punt els escriptors superficials poden sembrar confusió en els conceptes més clars.

Si la defensiva, però, és la forma més forta de la guerra, és natural que només s'ha d'utilitzar quan s'imposa per raons de debilitat, i que cal abandonar-la quan hom és suficientment fort per a emprendre les accions positives.

Així, el curs natural de la guerra és començar amb la defensiva i acabar amb l'ofensiva... Una guerra en la qual només s'utilitzessin les victòries per a defensar-se i no es volgués contraatacar, seria tan absurda com una batalla en la qual la defensiva més absoluta (la passivitat) regnés en totes les mesures.

L'OBJECTIU TÀCTIC: ANORREAR L'ENEMIC

En la guerra hi ha molts camins per a aconseguir l'objectiu polític; la batalla, però, és l'únic mitjà, i tot ha d'ésser subordinat a una llei: «la decisió de les armes»...

No s'ha d'oblidar mai que la solució sagnant de la crisi, l'esforç per a anihilar les forces militars de l'enemic, és el fill primogènit de la guerra. Hem d'exigir d'un comandant militar que tingui sempre davant dels seus ulls l'enemic per tal que quan aquest l'ataqui amb l'acer agut de la seva espasa, no se l'afronti amb les armes de la galanteria.

VON CLAUSEWITZ

Edicions Europa-Amèrica

Obrers i intel·lectuals de Catalunya:

Les publicacions d'aquesta editorial us interessen a tots.

LLEGIU-LES!

Espitllera

La solidaritat internacional amb el poble espanyol

La solidaritat internacional a favor de l'Espanya republicana, a favor del poble espanyol que, valentment, defensa la seva llibertat i la seva independència contra els generals feixistes i llurs amos, els feixismes alemany i italià, continua manifestant-se cada vegada amb més intensitat.

A Varsòvia han estat constituïts tres comitès per a la recollida de fons a favor de les dones i els infants espanyols. La subscripció és prohibida per les autoritats. Una Conferència de les Cooperatives de Lublin, a la qual hi ha participat un bon nombre de delegats camperols, ha adoptat una resolució a favor de l'Espanya republicana. A Vapienica, regió polonesa de la Silèsia txeca, una assemblea de 2,500 vaguistes ha votat una resolució de simpatia a favor del poble espanyol que lluita per la seva independència i la seva llibertat i protestant contra les intervencions dels Estats feixistes a benefici dels bandits que estan a sou de Franco. Els camperols del districte de Siedlce, han votat a favor d'Espanya 95 zloty; els del districte de Luck (a Volínia), 220.

La joventut de la ciutat de Nova-York intervé molt activament a favor d'un ajut a la joventut heroica de l'Espanya republicana. Ha organitzat una parada que centralitza els queviures, les robes, medicines, etcètera, destinats a Espanya. Una conferència de la joventut, en la qual hi ha pres part nombroses organitzacions, ha designat un Comitè de la joventut pro Espanya.

El grup d'estudiants a favor de la pau de Melbourne (Austràlia) ha tramès la quantitat de 400 francs francesos al Moviment Mundial d'Estudiants per la Pau, la Llibertat i la Cultura, pregant-li que faci arribar aquests diners als estudiants espanyols per ajudar-los en llur difícil lluita.

El Comitè Sanitari d'Ajut és recolzat per sir Walter Layton, propietari de la News Chronicle *i per sir Arcivald Sinclair, cap de la fracció parlamentària laborista. El Comitè de Bettlersea d'Ajut a Espanya trametrà aviat una ambulància. Un vaixell de queviures, noliejat per la joventut, ha sortit de Southampton el dia 22 de desembre destinat a Espanya. El valor d'aquests queviures és de dues mil lliures esterlines.*

Aquestes breus dades palesen la formidable onada de solidaritat de tots els antifeixistes del món amb l'heroic poble espanyol.

Matrimoni ben avingut

Hitler i Mussolini són una parella ben avinguda i, per tant, feliç.

Són, ara, a la seva lluna de mel política i es fan tota mena de prometences de fidelitat.

Serà sempre així? No sorgiran qualsevol

dia entre ells aquelles petites divergències que inicien la fredor conjugal i preparen el camí per a inevitables deslleialtats?

El cas és que aquí es tracta d'un matrimoni d'interès i que aquesta mena d'unions solen començar amb escenes idilliques i acaben amb freqüència llençant-se amorosament els «trastos» pel cap.

Descoberta

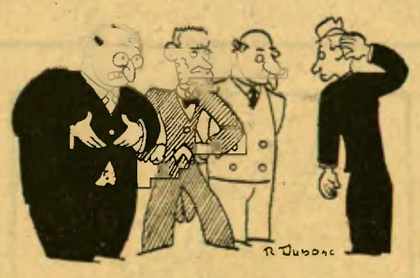

El periodista honrat, després del cas Delaprée, comença a comprendre per què els propietaris dels diaris «de gran informació» no volen que hi hagi cap informació veritable a llurs periòdics.

Aquest número de MIRADOR ha estat passat per la prèvia censura

ESDEVENIMENTS

L'Estatut Mediterrani, punt neuràlgic de la política internacional

Republicà de sempre, Augusto Barcia, ex-president del Consell, fou el darrer ministre d'Estat de la República abans de constituir-se el ministeri Largo Caballero, del qual formava part amb la dita cartera. Actualment es troba a Bèlgica encarregat d'una elevada missió. En l'article que segueix, Augusto Barcia exposa les condicions de la política estrangera de la nova Espanya i llurs eventuals repercussions en l'Estatut de la Mediterrània, punt neuràlgic de la situació internacional.

Ordenar i coordinar en un sistema de compensació, que no sempre és just i equitatiu, els interessos de les grans potències en la Mediterrània, tal fou una de les tasques més àrdues de la diplomàcia durant la primera dècada d'aquest segle. La política dita del *statu quo*, sigui el que sigui que se n'hagi pogut pensar, no fou mai més que el que podia ésser: una solució transitòria. Els textos mateixos dels pactes i dels tractats, si hom els analitza detingudament, i sobretot atenent-se més a l'esperit que no a la lletra, confirmen aquesta observació.

Del fet de l'activitat d'Anglaterra, Espanya fou cridada a jugar un paper molt particular, i ella efectivament el jugà. Anglaterra no podia pas semblar transigir respecte de l'establiment en la Mediterrània occidental de bases o punts de sosteniment per l'acció d'una altra gran potència, qualsevol que ella fos. Ja sap millor que ningú el perill de les solucions que són dites transitòries. I els espanyols poden donar-se'n compte per l'exemple de Gibraltar, ocupat provisionalment però definitivament sostret a la sobirania d'Espanya per la conveniència exclusiva de la Gran Bretanya.

Espanya, tant en les seves pròpies costes en les Balears, com en el litoral africà posat sota la seva sobirania, posseeix nombrosos punts i grans zones d'un valor estratègic notori, posicions privilegiades de les quals no en calcula la força, i que es veu augmentada per la dels territoris que li han estat atribuïts sota la forma de protectorat.

Hi ha a Espanya, a més, altres condicions singulars: no solament ella era i és geogràficament, per la seva posició, un factor essencial de la vida mediterrània, sinó que històricament gaudeix d'un passat prestigiós i en part lligat a la història del món musulmà.

Espanya, en fi, país sincerament pacifista, guarit de folles passions d'imperialisme, lleialment lligat a les seves obligacions, no podia ni devia suscitar gelosia ni desconfiança.

Es així que durant la guerra europea, aleshores que Anglaterra i França es trobaren en un perill real i quan per la seva situació era estratègicament un factor decisiu per raó de l'incomparable sistema de posicions de què disposava, Espanya no sentí el més petit desig de fer valer els seus avantatges posant-los al servei d'un dels grups de belligerants, servant la més correcta neutralitat.

Espanya continuarà aquesta política? Ella no té necessitat de cedir una polzada del seu territori ni de les zones marroquines posades sota el seu protectorat per a exercir una influència essencial en el desenvolupament i sobre les orientacions de la política mediterrània, complint els seus compromisos internacionals. Què passaria el dia que Espanya modifiqués la seva política o adoptés una nova actitud? Quines serien les conseqüències d'aquest canvi en la política mediterrània? Per bé que, segons els auguris de la política internacional, les supremes decisions han d'ésser preses en el Pacífic, es pot pensar que els conflictes més greus sorgiran fatalment a la Mediterrània.

L'impetuós renaixement de la potència exterior italiana, afermant les seves posicions a l'Africa, emprenent la creació d'un gran imperi colonial, al qual incorpora Abissínia, considerant la llibertat de l'Estret de Gibraltar com a condició essencial de la seva seguretat i llibertat d'accés a l'Atlàntic, tenint finalment el Canal de Suez com un tram indispensable del seu camí imperial, devia necessàriament provocar una rivalitat entre Londres i Roma. Des de l'època napoleònica el Foreign Office no havia conegut preocupacions tan greus com les que avui ha d'enfrontar. Anglaterra ha hagut de travessar hores difícils per a portar a bon terme la seva obra imperial. No en travessà mai de tan ombrívoles com aquestes que viu actualment, en què es troba amenaçada en els seus interessos permanents. Després de la signatura del Pacte Kellogg, Anglaterra formulà una reserva, estipulant que certes regions constituïen per a ella i per a la seva seguretat zones d'interès vital, i proclamant en uns termes que no deixaven lloc a cap equivocació que no admetria mai intervencions en aquestes zones i que llur protecció contra tot atac constituïa per a l'imperi una mesura de defensa. Aquesta allusió era amb vistes directament al Canal de Suez, el seu trànsit i la sortida del mar Roig.

Si Anglaterra trobés barrat el camí de la Mediterrània, li caldria voltar tota l'Africa per a anar a la India.

Quin valor té avui dia el Canal de Suez? Es exclusivamentt dominat per Anglaterra i el pas pel mar Roig és plenament lliure. Itàlia dirà la seva paraula sobre aquesta qüestió el dia que hagi consolidat la seva obra a Abissínia.

Però què és Suez sense Gibraltar? Què és Gibraltar amb Ceuta al davant i amb la Sierra que el domina i per on la ciutat pot ésser defensada del foc de l'artilleria? Què esdevindrà de la llibertat dels camins mediterranis el dia que les Balears constitueixin una zona perillosa?

La qüestió mediterrània pren uns aspectes insospitats i Espanya pot devenir un element decisiu en la determinació del futur estatut del *Mare Nostrum* si els interessos de les grans potències continuen a estar en conflicte o en un simple antagonisme.

Finalment, és necessari remarcar que actualment Anglaterra, França i Itàlia no són soles en la causa. En la discussió així compromesa s'hi veu intervenir Alemanya, que aspira a recobrar les seves possessions de l'Africa, Rússia i Turquia. Així el problema de la Mediterrània apareix de nou com el nus gordià de la política internacional.

AUGUSTO BARCIA

Acaba de publicar-se la segona edició del llibre de Francesc Trabal

VALS

NOVEL·LA

Premi Crexells 1936

Un volum bellament relligat en tela: 8 pessetes

DE VENDA A LA

LLIBRERIA CATALONIA

Ronda de Sant Pere, 3 :: Telèfon 24647

LES LLETRES

Un conte de Mercè Rodoreda

La noieta bruna

Tenia els cabells com la nit i el mirar dolç com els llavis. De ben prop hom s'adonava que era molt bonica. Pocs n'havien hagut esment i ella passava pels carrers carregada d'ampolles de llet i trucava a moltes cases.

Als matins i a les tardes, feia el mateix camí. Tant estimava l'estiu com l'hivern. A l'estiu tot era claror i xiscles d'orenetes. A l'hivern, s'enfosquia aviat i ella podia pensar en moltes coses tot fent via.

En un carreró estret i silenciós hi havia una casa molt vella. Dalt de tot, a la mansarda, vivia un xicot que feia de poeta. Anava pels carrers somiant amb els mots *glòria, geni, posteritat,* enganxats entre cella i cella.

Un dia tots dos es van topar pel camí. Ella, que cada tarda pujava la llet a casa d'ell i l'abocava en un gerro a la cuina rarament neta, no gosà saludar-lo. Li semblà molt alt i més gran d'anys. Tenia el costum de deixar la porta del pis ajustada i la noieta entrava sense trucar; sovint el veia escriure i pensava que devia ésser molt feixuc d'estar sempre de cara a un paper i forçosament haver d'empastifar-lo, ella, que el trobava meravellós per a fer-ne ocells i barquetes de somni. No li agradava gens, això; si hagués pogut aconsellar-lo li hauria parlat d'anar a la muntanya a respirar tot l'aire que passa pel món; però ell la rebia sempre molt abstret en coses vagues i ella tenia vergonya de dir-li res.

Però una tarda tot va canviar. Ell tenia un llibre a les mans i de seguida la va veure entrar, tan petita sota el marc de la porta. Hi va haver un silenci i ell li va dir:

— T'agraden els versos?

En dir-li-ho la vegé molt bonica, amb els peus nus dintre les espardenyes que reien de la punta i el seu vestit esquifid de quan era més petita, car ara ja anava creixent. Féu que sí amb un cop de cap tan precipitat que se'n sorprengué tota. Llavors ell li preguntà quants anys tenia per tal de sentir-li la veu i una mica perquè no sabia què dir. Va contestar-li, amb una veu molt prima, que n'havia complert quinze feia ben poc.

— I què t'agrada?

— A mi?

Es sorprenia d'ésser interrogada per ell, sempre tan lluny de cara als papers i a les estrelles. Va contestar més deseixida, mentre les ampolles de la llet li estiraven els braços i se li feien morades les mans, car era un hivern de fred implacable.

— M'agrada el mar!

— Hi vas?

— No puc. Ni al bon temps.

I com si ell esperés més paraules:

— M'agradaria poder-hi caminar per sobre... De vegades ho he somiat. I dormir damunt del blat. Però sense que s'ajègués. Damunt del blat i que no toqués a terra...

Va abocar la llet que feia *gluc-gluc* en sortir de l'ampolla i bombolles transparents amb colors d'iris.

D'aleshores ençà, cada dia parlaven. Ell cada dia la mirava més.

Una tarda va començar a ploure. I vuit dies seguits. La noieta sempre feia el seu camí. S'estimava més mullar-se que no pas haver de dur paraigua i ampolles. Mig cloïa els ulls a la pluja, tot avançant, i se li xopava l'esquena. Es recordava d'un conte que el seu pare li havia explicat, on es parlava d'una noia molt bona. I ella no tenia altre desig sinó ésser-ho, ni altra feina sinó repartir llet i s'obligava a fer-ho de grat: àdhuc desafiar el fred tan punxent.

A més, ell, que ja era un amic, cada tarda li parlava de coses que no entenia, però, en fer-ho, li brillaven els ulls i una vegada fins i tot l'agafà per les espatlles per a convèncer-la de no sabia què.

— Estaràs malalta. Per què no t'abrigues? T'ha quedat tota la pluja als cabells.

Moltes gotes li lliscaven fins a les espatlles empaitant-se.

— Vina!

I començà d'espolsar-li l'aigua dels cabells, tot destriant-los, que semblava que sortís la nit de dintre. Sense voler-ho es van mirar fit a fit i van torbar-se. La tarda era de plom. Com que feia estona que no plovia gaire, començà de fer un xàfec molt fort. L'aigua queia a reguerons pels vidres i cada cop s'enfosquia més. La noieta va estremir-se; se n'anava.

— Queda't. Espera...

Va obeir la veu i s'assegué vora la porta; les ampolles dringaren en topar les unes contra les altres en ésser deixades a terra. Ell se'n va anar a escriure però no encengué cap llum.

Cadascun quedà amb els seus pensaments: ella pensava en la primavera. No haver de repartir llet (si es morien totes les vaques, quina alegria!...), i poder enfilar-se als arbres que tenen escorces per escala i dalt dels quals les ombres són denses... Mastegar fulles amargues... Començà a tremolar tota, que la mullena se li gelava al damunt. Es tornà tan blanca que el cor d'ell s'aturà. Hi va córrer i la prengué als braços i la deixà damunt del llit talment una flor. Va descalçar-la i li estrenyé els peus erts entre les seves mans càlides. Va dur el petit fogó d'esperit de vi, escalfà aigua i n'omplí una ampolla que posà junt als peus de la noieta a la qual envaí una son tan dolça que al seu voltant es fonia tot: les parets, les ombres... Només entrava la remor de la pluja i el batre de branques d'un eucaliptus gegant del jardí veí baquetejat pel vent.

L'endemà feia sol. Tot brillava: les fulles dels arbres, rentades, semblaven acabades de fer. Hi havia tolls d'aigua pels carrers i la noieta bruna, carregada d'ampolles de bon matí, s'emmirallà dins d'un. Sobre el seu cap passava un núvol, tan llisquent, que aviat desaparegué de l'aigua. Ella va riure i es trobà bonica. S'enseriosí tot d'una perquè recordava moltes tendreses, però no recordava els renys, que li feren, per triganera, les senyores de les cases, les minyones, la mestressa tota endolada com un borinot. Malgrat tot, s'havia adormit amb el cor ple d'alegria i unes grans ganes d'estimar. I aquell matí es pentinà amb gran cura, es cosí les puntes de les espardenyes amb una agulla saquera que la mestressa tenia desada per a cosir els sacs esbotzats, i es mirà les vaques amorosament, d'allò més distreta amb la fumera que els sortia del nas mentre remenaven la cua somnolentment.

Trucava a les portes: *pim-pam*!, i allargava l'ampolla plena de blancor, amb una

rialla ampla. El fred tallava els llavis. Com coïen!... A la tarda li ho va explicar a ell.

— Em fan molt mal...

L'hauria acariciada però no gosà tocar-la.

— Ningú no et va renyar, ahir?

— Ningú!

Acabat de dir, ja li va doldre perquè ell anava a posar-li la mà sobre els cabells i va enretirar-la. Si hagués gosat queixar-se... Li hauria dit això, si hagués gosat: «Estic molt trista. Tothom m'esquiva. Ningú no em vol. Tinc fred. Tinc ganes de morir-me...» I ell l'hauria presa als braços i l'hauria besada com a un infant. Però no va queixar-se i va anar-se'n de seguida.

Quinze anys.

— Ja ets una dona — la mestressa li ho va dir en havent sopat —. Cal que et facis un vestit més llarg i que duguis mitges i que et recullis els cabells.

— Els cabells... recollits?

En anar a dormir passejà per la cambra amb els cabells ben estesos i descalça damunt el sòl gelat per tal de tenir la mateixa sensació del dia que ell li estrenyia els peus entre les mans.

«L'estimo. L'estimo. L'estimo.» Ho deia baixet, tremolant, tapada de cap perquè ni les parets no la sentissin. Si podia anar amb ell sota la pluja i riure de les pessigolles que fa l'aigua quan cau als ulls i al nas...

L'endemà ell no hi era. Es sentí com si l'haguessin morta i tingué fred com mai. La cuina era il·luminada pel fanal del carrer. Cercà el pot. Va abocar la llet. Que tristes aquelles golfes... Era possible que hi visqués algú? Un gat petit, que baixava l'escala amb tota cura, car no hi estava avesat, miolà tristament cridant la mare.

La noieta va encendre el llum de la sala que era menjador, dormitori, despatx i més coses encara. Va anar fins l'escriptori. Prengué la ploma i l'estrenyé contra el pit tebi. La sucà al tinter i començà de ratllar un full de paper que ja era escrit. Va llegir, que en sabia. Tot d'una li vingué molta ràbia. Les lletres del paper parlaven d'una dama molt bella, d'unes espatlles molt blanques i baixaven més avall i li semblà que deien un disbarat del seu pit i de moltes besades.

Sortí escapada i baixà les escales rabent amb perill de petar les ampolles. Tot es féu hostil al seu voltant; el vent no la deixava avançar, havia de partir-lo vinclada endavant. Se li ficà terra als ulls i hauria plorat d'impotència contra tot el que la repellia. S'esglaià dels seus odis, que ignorava. El món? Què era? L'estimo... — Per tota disculpa, i se li negaven els ulls —. Demà li ho diria.

A la nit, dintre la casa, tot era silenci; menys al defora que el vent bramulava: empenyia les cases, feia decantar els arbres, cruixien les finestres i feia fer reverències a les persianes... Li diria això: «T'estimava. Però com que escrius aquestes lletjors, t'he avorrit...» Què diria ell? Es posaria trist i li pregaria que l'estimés com abans, com el dia aquell que es miraren i enrogiren, sense poder deixar de mirar-se. L'envaí una immensa tendresa. L'estimaria sempre, sempre, sempre. El besaria als ulls, als llavis, dintre les mans on hi ha les ratlles de la vida.

I s'estarien tota la tarda així. Ella arraulida a la seva falda i només la claror del fanal del carrer... Va adormir-se sense somnis.

L'endemà hi tornà. Tornà a trobar la casa buida. Aquell gat petit treia el cap per la porta que ella havia deixat entreoberta i la guaitava, plantada al mig de la cambra, entre desconfiat i manyac.

Vuit dies... quinze... Encara no fugia l'hivern?

Ja no duia la llet al pis, però en duia una mica al gat que no sabia la seva tristesa.

— Ei, no badis!

El carreter llançà un renec perquè ja la veia sota les potes del cavall i l'home va esverar-se'n. Perquè feien aquest terrabastall les rodes dels carros? Les nits eren clares i la lluna esbandia de fosca els terrats i treia reflexos nacrats dels vidres on topava. Hauria matat la nit que duia tants pesars i plorava damunt dels seus cabells que esdevenien tenebrosos.

— Té! — va dir ell joiosament en veure-la entrar: i li donà una rosa.

La noieta tingué tanta emoció que no podia parlar ni prendre la rosa.

— He estat a casa d'uns amics. T'enyorava. No m'has trobat a faltar gens? — en veure que ella no contestava —. I la llet?

— No en duia, ja.

— Ara no tornaré a marxar...

La mirava, que li semblava doble bonica, com si en tan poc temps, aquest, l'hagués embellida.

— No la vols?

I no sabia què fer de la flor que ella prengué també sense saber què fer-ne. Els pensaments s'amuntegaven en el seu cap. Les paraules restaven sense ésser dites. Tant pensar-hi, i ara... Una sensació de desempar la punyia. No haver de dir res i que ell ho comprengués tot...

. . . . . .

No podria viure més sense veure'l. Fou aquella mateixa nit que hi va anar. Sortí de casa amb el cor estret i els polsos que li batien. La ciutat semblava de vidre sota la Lluna. Ella caminava pels carrers atemorida. I trucà a la porta. Els cops ressonaren profunds. Tot era quiet com si l'aire s'hagués aturat per a mirar-la. Sentí que la porta s'obria i com la corda queia lassa gronxant-se en la foscor.

Començà de pujar els graons. Aquí hi havia el que tenia la rajola trencada. Aquí la barana on faltava un tros de passamà. Venia una mica de claror de la porta oberta del pis i el veié a ell quan ja no podia pujar l'escala de tan retuda.

I li ho va explicar tot. L'amor. L'enyorament, l'odi que qui sap on era.

— He vingut perquè t'estimo molt. Ningú més. No hi veies? Tots els teus versos sóc jo.

Parlava apressadament. A empentes. Feia grans pauses i reprenia més adaleradament les inútils explicacions... No hi havia paraules per a dir-ho tot. I amb angúnia, com si temés un refús:

— He vingut per estar amb tu... Estima'm... — era una súplica davant el silenci d'ell —. No sé viure sense tenir-te prop... — va posar-se a plorar que els nervis no podien més, i fou quan ell la prengué ben fort i la besà entre els cabells que feien olor de nit, als llavis i sobre les dents, on s'aturà per sempre.

— Si no hi ha cap errada en la reconstrucció, hem fet un descobriment extraordinari.

Les imatges... i les idees

Joc, patentat, a base de l'alfabet llatí i la numeració aràbiga

A. — Cavallet elemental, de la pintura escrita.

B. — Una senyora opulent, amb els braços creuats.

C. — Clofolla perduda en el mar del discurs.

D. — Don Panxo, rodonament panxut.

E. — Forquilla de Neptú, que fa marxar el remat de les lletres.

F. — Amb aquest peu de rei, hom pren la mida als soldats.

G. — Home barrut, amb la burilla a la boca.

H. — Escala d'un sol travesser, per a ús d'un equilibrista.

I. — Batuta del professor d'imatges.

J. — Mànec de paraigua, en dia de pluja.

K. — L'aparell del guarda-agulles.

L. — El rellotge senyala les tres.

M. — Les ales del ratpenat.

N. — Distingida amb la banda de la Legió d'Honor.

O. — Un ou com balla, per admirar l'infant.

P. — Una senyora de pit.

Q. — El gosset assegut, no sap què fer de la cua.

R. — Jugador de futbol, llançant el *kick-off*.

S. — Serp erigida en actitud gallarda i servicial.

T. — Amb aquest martell, hom clava la frase al cervell.

U. — Arc de croquet invertit.

V. — Palanques divergents per accionar el motor.

W. — Fragment d'acordió esquemàtic.

X. — Les aspes de don Quixot.

Y. — Una lletra en forma d'embut.

Z. — El zig-zag de la cua d'estel.

(Tots els drets reservats)

* * *

1. — Banderola inicial, que el vent no gosa escabellar.

2. — Cigne oblidadís, nedant contra direcció.

3. — Si l'acosteu massa als ulls, veureu com s'engoleix la píndola.

4. — Cadira plegadissa, en equilibri inestable.

5. — Patge endiumenjat, amb la ploma al capell.

6. — Com si tal cosa, va rascant-se el melic.

7. — El vent ha torçat el pal, i escomet la bandera.

8. — Antenes de formiga, signant un jurament.

9. — Lleó, dansant com un canic.

0. — Pneumàtic suplent, inflat per a la numeració.

(Reservats tots els drets)

Aplicacions

BARCELONA

Matrona opulent, amb pretensions d'artista, representada pel batlle de la ciutat, llança el *kick-off* a l'Estadi, en els partits internacionals; menja cacauets i tramussos, les tardes dominicals, vora el port, a les tres, quan el déu Neptú, fatigat, no sap què fer de la forca, en mig dels vaixells parats; i l'ou de Colom, personatge distingit amb una banda d'honor, sobre el gran monument, ens prepara l'eclosió del futur gran artista de la ciutat.

LA RAMBLA

A les tres de la tarda, l'artista, jugador de futbol, sota el signe de l'*ocell*, símbol del seu escut comtal, és sobtat pel record fastigós d'aquella bagassa que li ha torbat el pas a les tres de la nit, hora boirosa de l'artista noctàmbul.

11855

Entremig de banderes i patges, un insecte ha fet acte de fe.

73090

El xofer s'engoleix el vent, portant un lleó sobre les rodes.

46224

Vora el llac del jardí, les cadires de ferro, deixen pas a un músic de mandolina que prova d'atreure els dos cignes.

36789

El malalt homeopàtic, després de rascar-se el melic, se sent inclinat sota el vent del destí, i amb signes cabalístics farà fallar el lleó de la fam.

12523

Un patge amatent, entre les ales dels cignes, més venturós que Leda, va en la gòndola immortal, amb la banderola a proa i un brivall timoner maliciós que s'empassa el gust de la tarda.

Retrats

HOMS

No és possible que una serp que fuig, faci el seu exercici gimnàstic, enrotllada a l'escala d'un sol travesser de l'equilibrista, en presència d'un rat-penat i d'un ou d'estruç.

Tampoc no és possible que un tal senyor ens doni a conèixer el seu equilibrisme mental, si no és a través de les seves fugues musicals.

BERTRANA

A les illes Papeté, després de travessar, protegida per la forca amatent de Neptú, les aigües de l'Oceà, l'esportiva i àgil escriptora ha clavat, amb el martell de la seva prosa admirable, damunt els bastidors editorials, uns magnífics paisatges oceànics, que hom pot admirar sobre sengles cavallets de glòria del seu prestigi i del seu nom.

No hi ha dubte, que per tals obres, veurem, aviat, Miss Aurora, amb la gran llaçada de la Legió d'Honor.

Etc., etc.

RAMON SASTRE
Inventor

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIÓS

ELS MILLORS
MAPES D'ESPANYA
ELS TROBAREU A LA
LLIBRERIA CATALONIA
3, RONDA DE SANTPERE, 3
Telèfon 24647

LES LLETRES

L'actualitat de Maragall

Podríem dir que, perquè comptem amb uns mitjans de difusió ràpids i eficaços, estem obligats a distribuir la nostra atenció per tots els punts del món, amb la compensació que ací també n'acaparem una miqueta de la seva. Prova d'això són els esdeveniments actuals a la Península, el curs i la solució dels quals intriga tot l'univers. I, a canvi de la intriga, ací rebem la influència dels noms i dels sistemes de tot el món. Ací parlem d'homes als quals no coneixíem i els elogiem igual que si els fóssim avis. I la compensació és, en realitat, que, almenys d'una manera aparent, ens oblidem dels nostres homes.

Posat que l'oblit fos una aparença, no deixaria d'ésser una falla molt gran. Es en aquesta hora de dubtes davant de tants camins oberts als nostres ulls, que hem de procurar servir-nos de les experiències nostres i fer prevaler els nostres personatges, ni que fossin més modestos, damunt de tots els altres. Així afermaríem més la nostra catalanitat.

Una bella afirmació era l'article d'en Josep Sol, aparegut en aquestes mateixes pàgines. Quin encert parlar del nostre Joan Maragall en aquests temps que estem tots abocats a mirar a fora! I ara que estem en guerra, parlar de l'home que podria passar com la personificació de la pau!

Si comparem una guerra amb una altra guerra, la similitud del fet o de la idea no té gran cosa de particular: el que és més interessant és trobar el paral·lel de la gran pau amb la guerra, circumstàncies que fan estar les passions somortes o avivades amb exageració. Però quan algú recull estats d'ànima autèntics, tant se valdrà l'època de la recollida: sempre resumiran una veritat i seran la base per a la reflexió. Les valors humanes són inamovibles, i quan els esperits volen esgarriats per l'agitació, sembla que recordant-los ens hagin de donar una mica de llur immobilitat i ens afermin. Exactament el que passa en Maragall.

No és pas exclusivament en els articles aplegats en el llibre *Por el alma de Cataluña*; és en els set volums d'articles del poeta i en tota la seva obra que està condensat el seu fervor. Importa ara accentuar la catalanitat; importaria, no gens menys, recordar les seves idees sobre les activitats socials i polítiques, que aleshores apareixien a l'horitzó com una nau fantasma en la qual ens trobem embarcats els homes d'avui. Tot just es començava a parlar del socialisme com a força, de grans integracions, de vida col·lectiva. I Maragall n'assenyalava els avantatges i defectes que encara no han estat prou esmenats. Hi ha el «fet» i el sentiment, i l'ànima! I ell que no s'espantava mai per les innovacions, quan veia un pas donat en fals era serè per a indicar l'esmena, no tornant enrera, sinó fent-ne donar un de ferm (així la seva resistència sempre fou evolutiva). Procurava salvar aquella ànima perquè fos el motor de tot. Si no tinguéssim l'ànima, el cos de què ens serviria? Aquesta idea és la present en *La energía nacional, Asociación de agricultores, La democracia,* etc. I és la idea que en nosaltres prevaldrà sempre.

I en aquests dies de malvestat per a Espanya, escauria de recordar els textos de comentarista del *Diario de Barcelona* aleshores de la guerra de Cuba. Els temes, en circumstàncies semblants, són fàcilment adaptables. Avui fan falta comentaristes assidus del tremp de Maragall. Ell passava pel sedàs més fi totes les accions que es cometien. I ara, en rellegir les seves impressions, les veiem tan precises com si estessin escrites ahir mateix. Prou s'ha dit que el militarisme sublevat és aquell que fou vençut a Cuba, que llavors com ara lluitava per a perdre «*hasta su último hombre y su última peseta*». Els articles *La obsesión, La beligerancia,* etc., són d'actualitat i, sobretot, ho és *La escuadra que va a Filipinas,* invisible, feta de fe exclusivament — i per tant invencible —, que encara volta i que no va a Filipines precisament, sinó que ve cap ací, de qualsevol lloc del món, a ajudar les institucions autèntiques.

* * *

De seguida que vàrem veure el desordre pels nostres carrers en els primers moments de la revolta — en aquells moments comprensible —, van venir-nos a la memòria els textos com el d'*Ah! Barcelona,* i altres, escrits l'any 1909. «Contra el poder que arrenca de la llar el fill o el pare per dur-lo a morir per una causa que pot ésser justa i noble dintre una raó fondament nacional o diplomàtica, però que no és popular, que es remota a la comprensió del poble i que en la realitat del seu sentiment és una atrocitat inexplicable: i el poble s'hi resisteix, es revolta. Primer morir a la revolta justa que deixar que els seus morin per un arbitri del poder o per conveniència d'altri. Està bé; o, almenys, s'explica. Però què tenen a veure amb això els incendis, les profanacions, les rapinyes i l'assassinar gent indefensa o bé insultar-la?...» 1909 i 1936, són dues dates diferents, i en la comparació dels fets cal fer certes salvetats sobre les coses que Maragall estimava perquè les volia pures (si no s'hagués fet la manera de creure-les-hi no les hauria pogudes estimar) i que avui ja estan plenament descobertes de tothom. Fem-los la salvetat, i la intenció del poeta enamorat de la terra en què viu és capaç d'agermanar tota sola els actes que tendeixen a deshonorar-la, embrutir-la o fer-la lletja. Contra la lletjor, o totes les lletjors, el nom de Maragall és una bandera.

* * *

Hi ha un assaig de Maragall que no és contingut en el volum de *Por el alma de Cataluña* perquè el tema és essencialment literari i fou escrit en català, com no podia ésser d'altra manera. Es el cèlebre *Elogi de la paraula,* que mai no elogiarem tant com mereix. Que n'és de viu, aquests dies, el text que ens parla de la santedat de la paraula, que també sembla abolida del tot! Res més injust que fer càbales sobre si una persona ja morta que tornés a la vida faria o deixaria de fer una determinada cosa. Fins aquells que volen ésser més equànims, que diuen sospesar tots els elements del seu judici, acaben per opinar que el mort faria allò que a ells convingués. I sense que nosaltres vulguem reincidir en aquest error, insinuaríem que Maragall no tornaria a escriure l'*Elogi de la paraula* si hagués conegut la ràdio. O en aquest cas

l'hauria fet ben diferent: en lloc de la bonior de l'enamorat li hauria fet escaure l'agressivitat d'un pamfletista. «Hauríem de parlar molt menys i sols per un fort desig d'expressió»; heus ací el que afirmava. Contra l'excés de mots, contra les repeticions de la mateixa cosa, contra els paràgrafs plens de paraules estranyes i buits de sentit. Per a ell la paraula era un complement de l'ànima — o l'ànima mateixa. Seria impossible d'enganyar ningú perquè la paraula ben administrada seria l'administració del sentiment. En lloc dels crits i el sermoneig i la prèdica del concepte imprecís o inútil, en lloc de la fastuositat, aconsellava: «Apreneu a parlar del poble no del poble vanitós que us feu al voltant amb les vostres paraules vanes, sinó del que es fa en la senzillesa de la vida davant de Déu tot sol». Quin anatema per als verbalistes d'avui que amb una dotzena de mots manllevats als tractats de política i d'economia han bastat illusions i han fet mirallets per a enlluernar els qui els segueixen! «No és pas pel soroll de les paraules que tots els homes som germans, sinó per l'esperit únic que les fa brollar diferents en la varietat misteriosa de la terra.» Com fóra més útil o estimulant la lectura de textos com aquests en lloc de discursos pesats sobre coses que tot just interessen a qui les explica! Potser sí que donant un sentit àmpliament espiritual a les evolucions humanes s'avançaria més que amb el deix materialista que avui se'ls imposa. Això és el que esperava l'ésser intelligent que volia per fonament de les activitats de l'home l'ànima expressada en la més immaterial i espontània de les seves manifestacions: la paraula.

* * *

I per últim deixem el poeta. La mateixa guerra de Cuba i el mateix 1909 li serviren de temes. Les dues vegades aplicaria el seu gust de poeta a renyar. Renya els qui perderen Cuba en l'oda a Espanya, 1898, i el reny perdura per als seus successors.

Tràgica duies a mort els fills,
te satisfeies d'honres mortals
i eren tes festes els funerals!
Oh, trista Espanya!

No enténs aquesta llengua — que et parla
[entre perills?
Has desaprès d'entendre a n'els teus fills?
Adéu, Espanya.

No era un blasme retòric. Tot Maragall acabava de fer el tomb per donar-se de ple a la idea de Catalunya.

L'any 1909, els versos farien costat als articles. Una fe i una tradició. La revolta és passatgera i la ciutat sortirà enfortida. Igual que ara. No gens menys, compararíem el gest de Catalunya que illumina la Península amb les seves resplendors amb les anhelades en *Els focs d'aquest Sant Joan*:

Omplint els aires encesos
d'un clamor de llibertat.

I queda el sentiment directe cap a l'ànima de totes les coses, que traspua en tots els seus versos i culmina en el *Cant espiritual.* Tant de bo que haguéssim tingut el poeta per exemple! On serien els estralls que vivim, si per damunt de les diferències, petites o grans, penséssim que nosaltres tenim un interès comú, que

Aquesta terra amb tot el que s'hi cria
és ma pàtria. Senyor, i no podria
ésser també una pàtria celestial?

* * *

Es segur que en els catalans de la renaixença podríem trobar la fermança que totes les idees noves al món han estat acollides i perfectament compreses per homes de la terra. Els grans moviments socials o espirituals han trobat ací una voluntat que ha volgut ajudar-los en nom de Catalunya. Maragall, paladí de l'estètica aplicada a totes les manfiestacions de la vida, humanista, mirava les innovacions d'arreu amb afany de polir-les i fer-nos-les conèixer no per imposar-les, ans perquè ens infonguessin a l'esperit allò que duguessin de bo. Per això Joan Maragall és l'home que hem de recordar precisament en aquesta hora. Després del magnífic escrit d'en Josep Sol, no m'he pogut estar d'insistir-hi. No per esmenar-li res, sinó perquè estic en el convenciment que dels homes com aquell mai no n'haurem parlat prou.

OSWALD CARDONA

Oda a Jacint Verdaguer

(Improvisació, al Cementeri Nou, davant la seva tomba, un diumenge a la tarda)

Epíleg de "La Ciutat de Barcelona en l'obra de Jacint Verdaguer", Premi Joan Maragall 1936

Floreix la rosa més aspriva
dintre l'urna del cor d'aquesta roca viva,
la rosa del menyspreu perdonador,
grandesa de pagès i de senyor,
víctima blanca de la vilesa
dels catalans, de la avara pobresa
tan esclaus avui com en temps del Dant...
Oh, Verdaguer, pare del cant,
àngel vençut, mig atlant mig infant:
quin orgull més amorós t'escauría
que el contemplar l'ocelleria
dels joves poetes d'ara
magnificant la teva veu tan pura i clara?
Damunt la roca viva planen vols
d'orenetes, i canten rossinyols
en la torre monacal d'aquest xiprer,
pur esperit de Jacint Verdaguer;
i en la pau del llorer,
dins el foc de l'hora,
tal vegada la tórtora plora...
Governa sempre, dins la pedra viva,
la voluntat aspriva
de la nostra llengua, suprem tresor,
més estimat que els joiells i que l'or!
Ja que fores pagès i poeta
i que feies la tasca tan neta,
vetlla per tots els que escrivim
i que el verb diví de Catalunya servim...
De cara al cel i al mar,
oh màrtir dels mesquins, no siguis mai avar
de la teva destra beneïdora,
grandesa cantadora,
virtut de llum i acer,
mendicant i gegant, oh Verdaguer!...

A. ESCLASANS

Barcelona, 1936.

Pensaments de Paul Valéry

Hom es vana d'imposar la seva voluntat a l'adversari. Esdevé que hom ho assoleix. Però això pot ésser una voluntat nefasta. Res no em sembla tan difícil com determinar els veritables interessos d'una nació, que no cal pas confondre amb els seus desigs. El compliment dels nostres desigs no ens allunya pas de la nostra pèrdua.

* * *

Una guerra, el desenllaç de la qual ha estat degut solament a la desigualtat en el camp de batalla i que, per tant, no representa la desigualtat de les puixances totals dels adversaris, és una guerra en suspens.

* * *

La pau és una victòria virtual, muda i contínua de les forces possibles contra les enveges probables.

* * *

Tota política implica (i generalment ignora que implica) una certa idea de l'home i fins i tot una opinió sobre el destí de l'espècie, tota una metafísica que va del sensualisme més abstrús fins a la mística més agosarada.

* * *

Europa aspira visiblement a ésser governada per una comissió americana. Tota la seva política s'hi encamina.

No sabent desfer-nos de la nostra història, en serem desempallegats per uns pobles venturosos que no en tenen o no en tenen gairebé gens. Els pobles venturosos són els que ens imposaran llur felicitat.

* * *

Cal recordar a les nacions pròsperes que, dins la natura, no hi ha cap mena d'arbre que, col·locat en les millors condicions de llum, de lloc i de terreny, pugui créixer i eixamplar-se indefinidament.

—Si he patit, capità? No us ho podeu figurar. Set anys en aquesta illa deserta, sol amb la meva dona!

(*Ric et Rac,* París)

— I aquest querubí?
— Era trapezista allà a la terra.

Agustí Esclasans, guanyador del «Premi Maragall»

L'últim premi que s'ha concedit aquest any, dels quatre instaurats per la Generalitat, ha estat el «Maragall» dedicat a un assaig.

No cal dir que aquest premi havia desvetllat molta més expectació que no els altres tres restants. Per una part per ésser la primera vegada que es donava i per tant per la glòria que se n'haurà d'endur el seu guanyador per ésser el que obre la història del premi. Per altra banda també havia desvetllat expectació pels noms que es posaven en lluita. Hi havia els noms de més prestigi entre els nostres assagistes i els que es volien fer aquest prestigi. Al costat de noms madurs i prestigiosos com el de Manuel de Montoliu, Esclasans i Ràfols, els novells de Josep Sol i Ramon Xuriguera.

La lluita, per tant, es presentava apassionada i més si tenim en compte que la majoria de les obres eren inèdites.

I dintre els noms sorgí vencedor d'una manera indiscutible Agustí Esclasans.

Nosaltres, admiradors de l'obra d'Esclasans, havíem posat una gran confiança en el seu triomf (aquell triomf que ja esperàvem en el «Folguera»). I el seu assaig «Barcelona en l'obra de Mossèn Cinto Verdaguer» ha estat el guanyador.

Heus ací d'una manera podríem dir-ne oficial, encara que el nom no ens agradi, reconeguda l'obra intel·lectual d'Esclasans.

* * *

Esclasans. Un nom que ha congriat al seu voltant una mar de passions dintre la calma del nostre món literari. Un nom que ha estat combatut amb fúria i elogiat no massa, però amb calor.

Nosaltres hem admirat sempre l'obra literària d'Esclasans. Hem admirat en ell, d'una manera especial, aquest treballar pacient i contínuat en la seva obra. Aquest no defallir mai en el camí traçat malgrat les espines, les punxades i els trencacolls que li han posat al pas.

Esclasans es un exemple admirable de labor contínua per la seva obra, que aspira a aquella perfecció i a aquella bellesa que sols les creades sota el signe de l'auto-exigència intel·lectual poden assolir.

Esclasans, que encara és un home jove, porta feta ja avui una labor poètica d'una tal vastitud com cap més poeta no l'ha feta a Catalunya. Els seus catorze llibres de poesia en són la millor prova.

Es Esclasans la figura més interessant de la nostra poesia moderna. La poesia d'Esclasans té a voltes un to de plany i a voltes un so de triomf o de combat com els cants de Píndar. A voltes el món fantasmal que crea amb els seus ritmes és a Poe i a Baudelaire a qui ens recorda.

La pompa sonora, musical, dels seus ritmes, l'emparenten amb Rubén Darío. Però Rubén Darío no assolí, com el nostre poeta, aquesta extranya musicalitat torbadora — música de les esferes — que tenen bona part dels seus ritmes.

La mort, el tema de la mort, passa sovint per les poesies d'Esclasans. Es quan aquest tema presideix els seus poemes que el poeta s'endinsa cap a les regions més pures i més altes del món imprescindible.

Si Esclasans poeta es la figura més alta de Catalunya, encara que no se li hagi reconegut «oficialment», l'Esclasans assagista és de les més madures. Recordeu sinó algun dels seus articles, models de ponderació i de profunditat.

Esclasans és un dels nostres crítics més aguts i intencionats. Analitza l'obra i de l'anàlisi en treu sempre unes conseqüències moltes vegades inèdites i imprevistes.

Fins ara Esclasans no s'havia llançat a fer cap assaig de gran extensió. Es perquè coneixem les seves dots excepcionals que no dubtem gens que el seu llibre «Barcelona en l'obra de mossèn Cinto Verdaguer», serà una aportació interessantíssima a l'estudi de l'obra de Verdaguer.

* * *

Esclasans ha tingut una desgracia: la de no ésser un home simpàtic. I en un país com el nostre, on tothom es coneix, això es una greu falta. Una falta que no li perdonaran. I és per això que hem vist com es cometia amb la seva obra poètica formidable una de les més grans injustícies, inexplicable per a tot aquell que no conegui la nostra manera d'ésser tan mesquina i tan arran de terra. Es per aquesta mesquinesa que a Esclasans no se li ha concedit mai el premi «Folguera». A ell, poeta que es pot mirar molt per damunt a més d'un guanyador d'aquest premi!

Nosaltres criticaríem de l'obra de l'Esclasans aquest deslligar-se de les realitats palpitants i orients de la lluita social; d'aquest forcejar gloriós — epopeia autèntica — i ple d'esperances de les masses proletàries per tal d'aconseguir un viure millor. Esclasans tancant-se en la torre de vori del seu viure interior i no expressant res més que allò que n'es segregació íntima, molt fora del temps i les necessitats noves i humanes, es posa en una situació francament negativa davant els problemes que planteja l'hora.

Naturalment que en això hi ha una qüestió de temperament, de sentir sincerament o no els corrents lliberatius, que no s'improvisa pas en quatre dies i que Esclasans, poeta de formació burgesa, no pot sentir.

Preferim de totes maneres la seva sinceritat sense vels que no pas un reconeixement d'aquests problemes fet d'una manera precipitada i per conveniència com han fet alguns. Nosaltres que som, abans que tot, fervents defensors de la llibertat de pensament i de crítica — encara que aquesta vagi més enllà de la línia, que diria Gide —, no podem pas demanar a Esclasans una actitud i una definició davant uns problemes que no sent.

Avui el que ens interessa es declarar la valor específica de la seva poesia, sense entrar a discutir la part constructiva o dissolvent que pugui representar en la nova societat.

Deixem això per un altre dia.

JORDI JOU

Tres llibres

Prologat pel nostre amic Julià Gual, director del diari mataroní «Llibertat», ha aparegut recentment el llibre de Joan Peiró que porta per títol «Perill a la reraguarda». Aquest volum consta dels articles publicats al diari «Llibertat», més alguns de publicats a «La Rambla» i alguns d'inèdits.

La vàlua d'aquests articles — a l'inrevés del que afirma el protagonista — no rau pas en l'estil de l'escriptor. Joan Peiró té un estil català mediocre, per la senzilla raó que l'home té l'habitud d'escriure en castellà.

I això es veu d'una hora lluny. El valor immens, d'un patetisme tràgic d'aquests articles, és la consciència profundament catalana que revelen. De fet, aquest home ha representat, en més d'un moment, la consciència de Catalunya. Aquelles virtuts que són atribuïdes al caràcter català — i que alguns discuteixen irònicament — i que han estat sempre vives en el nostre poble, es reflecteixen d'una manera diàfana en aquesta ànima essencialment catalana de Joan Peiró. Catalana, fins a despit d'ell mateix, perquè la força de la terra l'ha penetrat fins al moll dels ossos. La força de la terra i de la gent catalana. Aquest Maresme que l'ha vist néixer, que ell tant estima i que nosaltres idolatrem. L'altre dia, en ocasió del míting imponent que celebraren els pagesos a Mataró, jo pensava — i dintre meu es congriava un sentiment d'amor envers aquest home — en els dos articles que dedicà Peiró a la situació tràgica dels pagesos. Per haver dit la veritat en el moment en què aquell ho féu, el líder sindicalista ja mereix molt; però per haver sentit en la pròpia entranya el dolor dels pagesos, Joan Peiró mereix bé de la pàtria.

Que ho sàpiga tothom, comptant-hi els covards revolucionaris d'última hora, les paraules de Peiró en els dos memorables articles «Criat entre dos lladres» i «Crist esdevé home» no són vans recursos de retòrica. Són les paraules d'un home que comprèn que els pagesos tenen a les seves mans el destí futur de la Revolució.

No em puc estar d'acabar amb les mateixes paraules de Peiró: «El Crist de Rússia esdevingué home apte, quan els revolucionaris deixaren de fuetejar-lo. El meu Crist, el Crist de Catalunya, ha tingut la virtut de comprendre les necessitats de la guerra i la Revolució quan encara sentia, damunt de les seves espatlles, el flagell d'una espoliació que repugna i que envileix uns revolucionaris que mereixien que la Revolució els afusellés per l'espatlla.»

* * *

Hem rebut i llegit el desè llibre de *Ritmes* d'Agustí Esclasans, formidable poeta català que té unes manies lamentables. Un poeta que es diu ell mateix líric per essència, es proposa una cosa tan antipràctica com escriure 1,000 poemes a termini, i encara «intel·lectuals i sistemàtics». Tenim que confessar que arreu on trobem el seu «intel·lectualisme» i la seva «sistematització», Agustí Esclasans ens mata. Però, entre aquest seguit de poemes i de llibres de tot ordre que ha ofert a Catalunya el gran talent d'Esclasans, hi ha prou coses per a fer uns quants volums definitius. I això, com dic, en tots els ordres de l'art literari. Des de la sàtira mordaç i l'epigrama perfecte, a l'article polemístic, l'assaig literari i el conte i la novella.

Concentrant-nos en els *Ritmes* ens admira la magnífica *artistry* del poeta, la seva «pompa» verbal. Precisament, el defecte d'aquesta poesia és la seva excessiva pompa. Sovint, però, el poeta s'eleva a regions molt altes, i potser sí que — com diu Janés i Oliver en el pròleg — s'hi pot endevinar alguna ressonància poesca.

* * *

La benemèrita editorial dels «Quaderns literaris» acaba de publicar una «Antologia Patriòtica de la Poesia Catalana». Res més oportú en aquests moments en què hi ha qui sembla que hagi oblidat que la nostra lluita és d'alliberació nacional. I és que de catalans nacionals — per emprar un terme car al nostre estimat amic A. Rovira i Virgili — n'hi ha més pocs dels que sembla. I una manera de fer-ne, és, precisament, posant a l'abast del gran públic aquests cants que la nostra Catalunya ha inspirat als seus poetes.

Obre el volum, amb molt d'encert, aquesta cançó que tant s'aferra al cor dels catalans: *Els Segadors.* Com deia Maragall, ja fa molts anys, fou l'instint meravellós d'un poble el que féu d'una cançó de tan-

(*Passa a la pàgina* 6)

LES ARTS I ELS ARTISTES

La fotografia i l'esdevenidor de la pintura

S'afirma sovint que la fotografia està destinada a substituir la pintura, que la fotografia serà el mitjà d'expressió propi del període revolucionari del proletariat. Aquesta opinió em sembla molt mecanista: la història de les arts prova que un mitjà d'expressió no en reemplaça mecànicament un altre i, àdhuc, si es poguessin trobar casos semblants en el passat, no podria ocórrer igual en la nostra època de diferenciació extrema de la societat.

Hi ha, però, un fenomen frapant: és que la pintura sembla, en efecte, que, parlant en general, ha esdevingut estèril (exceptuem la U. R. S. S.). Els quadres no representen altra cosa que paisatges, retrats, natures mortes i, en el millor dels casos, pintures de gènere. Cap subjecte no depassa el marc estret dels sentiments individuals i inclús el surrealisme, que ens emmena a estadis fantàstics, no és en realitat sinó una inversió idealista dels estils tradicionals.

Existeixen novelles, drames, poesies que s'ocupen de qüestions vitals de la nostra època; hi ha autors que posen tot el seu art al servei dels problemes del poble i n'hi ha d'altres que, per un silenci estètic, no volen posar al nu les crueltats i els crims que el capitalisme moribund comet contra els béns materials i intellectuals de la humanitat. No hi ha, però, quadres d'aquesta inspiració. Fa uns deu o dotze anys, a l'Europa central, es feren notables assaigs, però sembla que s'han acabat. Existeixen, és cert, dibuixos, representacions gràfiques no solament per als llibres i diaris, sinó també baix la forma de sèries com els de Frans Masereel, però en el terreny de la pintura pròpiament dita aquells que, en la intimitat de la seva ànima i també en la vida pràctica, es troben en els nostres rengles, callen. Els mitjans de què disposa la pintura els impedeixen aquesta activitat social? Ha de cedir el pas a la fotografia?

La fotografia és un producte específic de l'edat científica de la burgesia; treu la seva significació veritable de les possibilitats d'utilització en la indústria. En relació a la pintura, és un mitjà de representació més democràtic. La cambra fotogràfica és una gran reveladora: mostra detalls que s'escapen a l'observador més precís; és més segura i més exacta.

Si per aquestes raons es presta més als reportatges i a la ciència, de què serveix, però, a l'art, que no ens ha pas de donar relacions exactes, sinó que ens ha de formar? Veient-hi més ràpidament i abastant espais més amplis, la cambra fotogràfica no es troba encara en estat de representar millor la realitat social que la pintura. La fotografia no enganya, hom diu. Això no és sinó parcialment just. Sense retocs, amb els sols mitjans fotogràfics — tria de posició, de la llum, del desenvolupament, dels tamanys, etc. —, la fotografia pot deixar obrar la seva voluntat individual gairebé tant com la pintura. D'aquesta manera, obra en artista.

Els fotògrafs dels quals hem vist exposicions no han gosat, però, treure més que els pintors el vel del rostre horrible del nostre temps. René Duval posa en ordre les seves bones fotos consagrades a temes privats.

El metall del cisell de Pilon, els àlbers de Michelet, el sol illuminant la palla d'una caixa de R. Haussmann, no són sinó detalls. I els fotomuntatges ben poques vegades donen idea del que pot ésser un fotomuntatge; Seurin, amb el seu muntatge d'un avió caient, no ha tingut veritablement altra idea que la d'una visió religiosa?

I, en canvi, el fotomuntatge té grans possibilitats per a una reproducció revolucionària de la realitat.

Les condicions objectives de la tècnica i de l'estil no són res si les condicions subjectives d'un art revolucionari no es satisfan, és a dir, cal que els artistes esbatanin amplament les finestres de llurs tallers en els quals menen una vida romàntica. Solament llavors, un veritable esclat de pintura revolucionària serà possible; no cal que siguin quadres de barricada, pot ésser pintura revolucionària un retrat i àdhuc un paisatge.

Aleshores, també, veurem que no es pot parlar de si l'esdevenidor de la pintura serà la seva anullació per a substituir-la la fotografia. Cadascuna ocupa un lloc.

MICHOIS

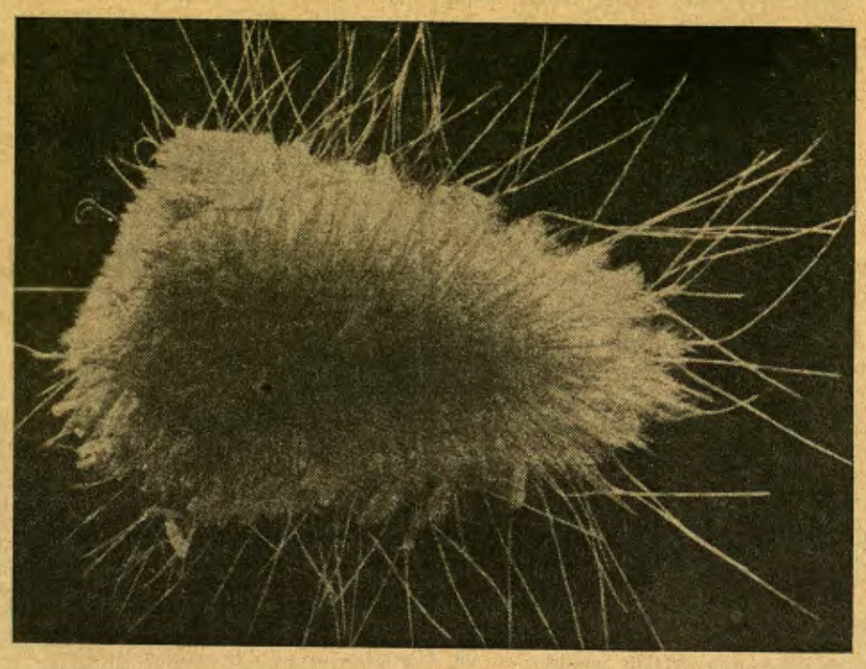

Una foto de Raoul Haussmann.

Un concurs de cartells

La Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya convoca als dibuixants especialitzats en cartells a un Concurs de Cartells, els quals respectivament deuran basar-se sobre temes de *prevenció de tota mena d'accidents del treball* en aquelles indústries de tipus peculiars a Catalunya (tèxtils, químiques, construcció, metallúrgia, càrrega i descàrrega, etc.).

A més de la inscripció del cartell, deurà fer-se constar el nom de la Conselleria de Treball i l'escut de la Generalitat de Catalunya.

Les bases del concurs seran les següents:

La mida dels cartells serà de 100 per 70 millímetres.

Els cartells deuran ésser dibuixats en forma vertical.

El nombre de tintes i procediments és lliure.

A la presentació dels cartells hom donarà un rebut numerat i dita presentació deurà fer-se a la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya, Via Laietana, 16, principal, per tot el dia 20 del corrent mes de gener.

Els cartells deuran anar signats pels seus respectius autors.

Hi haurà retribucions de 1,000 pessetes, 850, 700, 600 i 500 respectivament als cartells que el Jurat consideri mereixedors per ordre de mèrit.

El Jurat d'admisió i fall, integrat pels camarades Miquel Valdés i Valdés, honorable Conseller de Treball, que presidirà; Manuel Aragó i Mercadé, Director General de Treball; Josep Baixeres i Renom, Cap de l'Oficina de Mutilats de Guerra; Rafael Bori, Secretari del Seminari de Publicitat i dels Serveis de Distribució dels Laboratoris del Nord d'Espanya; Humbert Vallmitjana, Lluís Falgas i Pere Carner, del Sindicat de Dibuixants Professionals U. G. T.; Carme Milla i Tersol, Ramon Esclasans i Batlle, i Joaquim Cadena i Portal, del Sindicat de Professions Lliberals C. N. T., farà públic dos dies després de tancat el concurs els cartells que al seu judici hagin estat distingits amb les retribucions, així com també els que hagin estat admesos al concurs.

Als autors dels cartells seleccionats en el concurs i que no resultin retribuïts, els serà satisfeta la quantitat de 25 pessetes en concepte d'indemnització del material emprat.

Els cartells admesos en el Concurs seran exposats públicament per la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya.

El retorn dels cartells admesos s'efectuarà un cop acabada l'exposició de cartells nacionals i internacionals que celebrarà aquesta mateixa Conselleria.

Barcelona, 4 de gener de 1937.

— Li heu posat el termòmetre?
— Sí, doctor; el té posat des d'ahir, però segueix tosint el mateix.

—Ep! Torneu-me les abelles!
(*Everybody's Weekly*, Londres)

Novetats arqueològiques

Es coneixen ja els resultats de les excavacions que prossegueix a l'Irak l'afortunada missió de l'Oriental Institute of the University of Chicago, dirigida pel Dr. Frankfort. Aquestes excavacions han aconseguit un gran èxit particularment als llocs avui dia anomenats Tell Asmar i Khafage.

A Tell Asmar les troballes es concentren a l'entorn de la d'un gran edifici que se suposa haver estat temple dedicat a alguna divinitat de la fertilitat. La durada d'aquest culte, o almenys la durada de l'edifici on es retia, hagué d'ésser enorme, uns mil anys, si ens hem de guiar per la cronologia que es desprèn de les troballes, dels diversos estrats de troballes; aquestes capes de ruïnes sobreposades revelen vint-i-sis períodes, vint-i-sis pòsits successius de cultures que anaven succeïnt-se i substituïnt-se potser consecutivament. L'estrat més antic, el de la fundació del temple, data de vers 3,500 anys abans de Jesucrist. En aquesta capa primera de l'arqueologia de Tell Asmar s'han trobat romanalles interessantíssimes, les quals revelen una cultura ja avançada en aquella tan remota edat. S'hi han trobat peces d'una vaixella molt perfecta, elaborada amb una argila ocre-blanquinosa, decorada pictòricament amb rombes i arbres, aquests d'estil ben realista. La pintura d'aquesta ceràmica és un roig bru que només silueteja les formes: per l'estil i pels temes, la decoració en qüestió s'aparenta a la més antiga, i també més realista, de Susa; aquesta ceràmica de Susa data igualment de vers 3,500 anys. S'ha trobat en el mateix estrat altra ceràmica d'un gènere totalment diferent. Es tracta de vaixella que hom diria prolongació de la més primitiva que la prehistòria descobreix arreu, perquè els temes de la seva decoració són les incisions en forma d'espina de peix i els cordatges pastillats, ço és: agençats apart i després aplicats per pressió dels dits, quan l'argila és encara humida. Però la ceràmica prehistòrica, neolítica, que ens apareix amb aquestes formes de decoració, és basta, mal cuita i no ha descobert encara les nanses, mentre que la del primitiu estrat de Tell Asmar és ja ceràmica perfecta, posseeix nanses de tipus tubular (per a passar-hi una corda) i presenta la particularitat de conformar tot al voltant de la boca una mena de sobreeixidor en forma de cuneta, com el que els moderns manufacturers de vaixella han inventat per a evitar el vessament en els cassons d'ebullició de la llet, líquid que, com tothom sap, bull tan sobtadament que sovint no dóna temps de prevenir el sobreeiximent. Això suggereix la hipòtesi, en el cas de la susdita peça ceràmica, d'un estri destinat a l'ebullició de la llet. En un nivell si fa no fa igual de les excavacions de Tell Asmar s'ha descobert un conjunt de 663 peces apilotades en una sola habitació del pseudo temple i datables de la mateixa època ja citada, les quals apareixen totes, sense excepció, trossejades, talment com si es tractés d'una trencadissa ritual, d'ofertori, de sacrifici, etc. Són peces de dues úniques formes, semblants a l'àmfora i al bol.

Els altres vint-i-cinc estrats de Tell Asmar encara no han estat explorats, o bé llur exploració no ha aconseguit encara la publicitat.

A Khafage s'han desenterrat les ruïnes d'altre edifici igualment de caràcter religiós, construït, com el de Tell Asmar, com tots els de l'antiguitat del proper Orient, amb maó cru. S'ha conservat d'aquesta arquitectura, que datarà de vers 3,000 anys abans de Jesucrist, l'entrada al capdamunt d'una escaleta amb doble ampit esgraonat. Entre les troballes, les més importants són les següents, totes elles altament suggestives per a l'arqueologia: un impressionant cap de bou, de pedra, amb els ulls incrustats de petxina i lapislàtzuli; al bell mig del front ostenta, també d'incrustació, un per ara enigmàtic triangle de nacre; plaques de pedra amb baixos relleus historiats; un ocellot de pedra dura que té el cap de lleona, i que apareix cobert d'epigrafia possiblement ideogràfica, jeroglífica, si és vol, en tot cas epigrafia que no és pas, que no és encara la típicament cuneïforme d'aquelles contrades orientals antiquíssimes. Sobre el procés de l'escriptura a l'Orient proper en la més remota antiguitat històrica, cal saber que ja es té per cert que la de tipus ideogràfic precedí la cuneïforme. L'home hauria començat a escriure jeroglíficament, dibuixant les imatges del llenguatge: així encara perduraria en certa manera en l'escriptura de la Xina i del Japó. Alguns pobles, com els egipcis i els precolombians, no tingueren temps d'evolucionar i descobrir l'escriptura sillàbica o l'alfabet. Aquests pobles antiquíssims de l'Orient proper i altres no menys antics de l'Iran i de l'Indostan, en canvi, saberen evolucionar i descobriren l'escriptura, més simple i més parladora, de caràcter sillàbic. Aquesta escriptura que en l'ocellot de Khafage se'ns presenta en la seva forma inicial es desenrotllarà després amb l'adopció del tipus únic en forma de clau, tascó o cunya, d'on li ve el nom d'escriptura cuneïforme. Alguns monuments descoberts recentment en aquestes apassionants excavacions orientals han ofert un moment curiosíssim de l'evolució de l'escriptura: la de tipus ideogràfic però composta amb cunyes, escriptura jeroglífica-cuneiforme. Aquest ocellot tan lletrat de Khafage té la llengua incrustada de jaspi roig.

En un nivell inferior de Khafage, per tant més antic, els excavadors trobaren fragments d'estatuetes femenines nues, d'estil molt barbre, del tipus eneolític, tan copiós en la Mediterrània oriental, que redueix l'escultura a un dibuix pla, retallat en plaques de pedra, a manera de coques. Totes aquestes representacions femenines ostenten, pintats, uns tatuatges que no depassen pas l'espatlla. Idèntica localització del tatuatge ja s'ha constatat a altres figuracions d'època un xic posterior en l'Orient primitiu, àdhuc en estàtues masculines.

Prop del temple de Khafage ha estat descoberta la ruïna de la població. Cada casa, com ja sembla consuetudinari en l'Orient antic que ens revelen les modernes exploracions arqueològiques, posseeix els seus enterraments familiars al soterrani. Es tracta, doncs, de cases amb soterrani, escala de descens, volta, en fi, arquitectura d'una civilització avançada. El material de construcció és, però, arreu, el primitiu i inconscient maó cru. El mobiliari d'aquestes tombes el componen la ceràmica, la cistelleria i l'estoreria. De vegades, el fèretre és de cistelleria; ultra els precitats elements principals, es troben en aquests enterraments soterranis perles treballades en la petxina i en les pedres semi-precioses, i representacions animalistes aplanades com coques, retallades en plaques de pedra com les que caracteritzen l'art de l'Egipte pre-faraònic.

Encara a Khafage s'han descobert les ruïnes del que es suposa un segon temple, i un petit santuari. En aquest lloc es trobà un interessant bol de pedra gris-verdosa decorat amb temes vegetals i animals de caràcter religiós, esculpits en un estil molt bell i intelligent.

Allí on l'arqueologia moderna ha aconseguit la troballa més sensacional, una veritable revolució en l'arqueologia oriental, és a Palestina. Referirem aquest esdeveniment trasbalsador en una pròxima recensió arqueologística.

JOAN SACS

CAMISERIA FITO BARCELONA
CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Tres llibres...

(*Ve de la pàgina 5*)

tes el nostre cant nacional. Segueix l'inoblidable cançó popular de *Bac de Roda*, que sempre es rellegeix amb emoció, sobretot els darrers versos que, ja de petits, ens semblaven el súmmum de la sublimitat:

«No em maten per sê traïdor, ni tampoc [per ser cap lladre.
Sinó perquè he volgut dir: que visqui sem- [pre la pàtria.»

Val a dir que potser hauria valgut més que s'haguessin suprimit algunes composicions més modernes, sobretot les de caire religiós, i en canvi s'hi haguessin posat algunes altres d'aquestes cançons populars, meravelloses. Mireu com comença aquesta, d'autor anònim:

«Volem que siguin catalans
de socarrel el pla i la serra;
volem tenir en nostres mans,
avant, minyons!
l'esdevenir de nostra terra.
Avant, minyons, avant.»

Potser us creureu que aquesta cançó és passada. Si l'haguessin sabuda l'haurien cantada els deu mil pagesos de la manifestació de Mataró. Els sentiments són els mateixos. No fa gaires dies tingué lloc una reunió de pagesos per tal de posar fi a les espoliacions de què eren objecte per grups incontrolats. S'acordà defensar llurs collites fos com fos. Un de la reunió s'exclamà: «Però, si no tenim armes!» — «Doncs sortirem amb volants i falcilles», respongué un altre.

Abans de deixar aquesta Antologia voldríem parlar d'una de les poesies patriòtiques més admirables que conté: «La Campana de Sant Honorat». La poesia aquesta fa sempre bo de sentir, però quan la vàrem sentir declamar per primera vegada, dalt del Montseny, vora una llar pagesa, per un company d'excursió, ens trasbalsà tota l'ànima. Grans poesies patriòtiques són també les d'En Gassol. Llàstima que en aquest volum n'hi manqui més d'una, i en canvi n'hi figurin d'altres que no s'adiuen gaire amb el to del llibre.

Aquesta Antologia porta un pròleg d'A. Esclasans i un epíleg de J. Janés i Olivé. En aquest darrer, l'editor dels «Quaderns» hi parla d'una ètica catalanista, segons l'imperatiu de la qual la present obra ha estat publicada. Ho trobem molt bé, quan veiem casos llastimosos d'indignitat catalana, com és ara el d'uns coneguts nostres que es neguen a collaborar en periòdics catalans per por, i en canvi escriuen en altres de castellans.

S.

— L'he conegut quan era així de gran.

Dibuixos d'infants per a l'Exposició de París

La Casa Central Bubnov per a l'educació artística dels infants de Moscú, efectua una tria de dibuixos d'infants destinats a figurar a l'Exposició de París del 1937. Heus ací una de les obres escollides: «La collita al kolkhos», aquarella d'Any Gitonova, de 14 anys, de Moscú.

TRIBUNA LLIURE

Petita contribució a la psicologia dels temps de guerra

ELS BUSCADORS D'EMOCIONS

El 19 de juliol féu sorgir aventurers per totes bandes. O millor: mobilitzà les reserves d'aventurers que tenia el país igual com, amb recança però d'una manera ineludible, obligà a mobilitzar les reserves d'or. El cultiu de les disposicions criminals necessita climes llunyans. Per a la brosta feraç de llur potencial vegetació criminosa a molts homes de la terra els calia els aires distants d'una Amèrica. Ara en llur propi país d'orígen i àdhuc en el seu mateix llogarret podien obrir totes les rescloses als instints.

La filosofia — una filosofia recreativa, si voleu — troba així en la Revolució un tema: les relacions entre temps i espai. Els aventurers trobaven després de juliol, gràcies a un desplaçament dels temps, allò que abans podien trobar únicament gràcies a un desplaçament en l'espai. El temps no té d'ésser sempre vist des de la Física, i ja Agustí d'Hipona, dit sant Agustí, deia adreçant-se a l'ànima: «En tu mesuro jo el temps». Glossant aquesta afirmació, l'observació que acabem de fer arribaria a semblar interessant. Potser haurem de recordar-la. Però ara ens resistirem a especulacions que podríen semblar vanes, i del bosc de temes que el trasbals del temps planteja, conformats amb el nostre paper, escollirem només els que tinguin estricta categoría psicològica.

Per exemple, és possible i serà útil senyalar entre els elements fets presents amb la guerra per a embaraç universal, dues categoríes d'aventurers: els *buscadors d'ocasions* i els *buscadors d'emocions*. Hi ha els vulgars saltejadors, els homes de les venjances, els homes que només esperaven que el calaix fos obert per a convertir-se en lladres. Però hi ha també aventurers benignes i refinats, amb aires d'intellectual, amb silueta de snob. Són els que volien guaitar la Revolució com un espectacle i, en els començaments de la guerra, van sentar plaça de turistes del front. Encara ara vaguen amb missions imprecises per tots els sectors. Són — quan no són emboscats — els èmuls lletrats dels sàdics analfabets que en els pobles i en les ciutats s'afanyaven a presentar-se als llocs dels fusellaments, s'apretaven per veure el cadàvers, s'acostaven al cos del caigut i, sense donar temps que els corbs n'estiressin la més petita pelleringa pútrida, s'hi embadalien cercant no sé quines esgarrifances gustoses.

Potser només depèn d'uns quilos de greix, d'un hàbit de comoditats, d'uns parents exigents, sentimentals o histèrics, que el buscador d'emocions interrompi la seva trajectòria de coet i es quedi en el lloc de perill. Els llocs de perill resulten de vegades, vistos de prop, llocs de treball únicament. En tot cas, el buscador d'emocions no s'hi quedarà: té estructura d'espectador i no li plauria circular atrafegat entre bastidors collaborant en l'espectacle de la guerra, igual com al bon gourmet no li plau treballar en una cuina.

Així, doncs, no hi ha cap buscador d'emocions útil? Tots ells són passives persones que fan nosa? En els llocs de perill no hi viuen pas solament els idealistes d'arrel i els conscients materialistes xops d'esperit de classe. Entre ells hi ha també buscadors d'emocions. Són aquells en els quals la sang d'espectador es troba empeltada d'altres sabes. Els que no esperen únicament l'emoció, sinó que s'esforcen a provocar-la. S'ofendrien d'ésser confosos amb els turistes del front, tant com s'ofendria un caçador d'ésser confós amb un buscador de bolets.

Si observem aquests protagonistes d'accions isolades, temeràries i glorioses, ens adonarem de que no sempre es posen en perill per la victòria que l'acció perillosa pot reportar. Són indiferents a l'èxit en ell mateix. Alguns són indiferents àdhuc a l'aurèola de prestigi que de l'èxit podrien aconseguir. El perill només els atrau per la impressió agredolça que l'acompanya. Es l'apetència per certes modificacions de la sensibilitat interna el que fa el buscador d'emocions: calfreds obscurs, un bategar dolçament angoixós del cor... L'objectiu del turista del front, tant com el d'algun dels milicians de comportament heroic, està en aquestes cenestèsies sofertes plaentment.

Tothom s'adonarà que estem descrivint la psicologia d'un vici: el del joc. I caldria pensar si el buscador d'emocions—el jugador comprès—no són en el fons més que varietats de toxicòman. Com els bevedors, els morfinòmans, els cocaïnòmans, estan perversament girats vers l'intern bullir de limfes i el lleuger tremolar de les xarxes de nervis. Són, igualment, incorregibles i egoistes d'un egoisme paradoxal: sacrifiquen el benestar personal, es deixen arruïnar, enllotar, empresonar; es deixen morir, amb tal de no abandonar l'àrea fantàstica en la qual han triat de viure. Si ens fixem que aquesta àrea no està forjada amb idees ni sentiments, sinó que té a la base mecanismes vegetatius, la sensibilitat interna, sabrem que no podem dir-los egoistes només que admetent que el seu jo—conscientment o no, tendenciosament o no—s'ha esfondrat des d'un centre superior, el dels interessos psíquics, a un centre més baix, el dels interessos vegetatius.

Dèiem en una altra ocasió que ens havíem de guardar, abans d'admetre com a objectives les informacions sobre la guerra, de les persones que tenen comptes afectius a resoldre amb la guerra. En la guerra civil, doncs, els ingenus objectivistes que encara hi hagi han de guardar-se de tothom. I especialment, direm, d'aquests aparentment deslligats i imparcials buscadors d'emocions. Perquè si tenen, enclavats en llur torre de vori, una visió tan distant del món? Els homes que viuen la guerra, tornant del front, en donaran visions optimistes o pessimistes; els homes que només viuen l'emoció tornaran del front enterbolits i commocionats i, com en una revetlla en descendir dels cavallets, diran: «Fantàstic! Terrible! Estupend!» Atents en llurs especial egoisme als moviments abrusants de la sang i al sec crepitar dels nervis, veuen la vida només que a través de les esgarrifances de la pell: Estupend=Cosa estuporitzant. Terrible=Cosa terrorificant. Fantàstic=Cosa de fantasmes.

El ciutadà dels tranquils llocs de la reraguarda, malgrat l'entrenament al qual ha sotmès la capacitat d'intuir la veritat darrera tota mena de notícies, darrera—àdhuc—de les mirades no sabrà interpretar ni aquests mots ni les interjeccions multivalents amb les quals el turista del front els completarà o els substituirà. Perquè el llenguatge natural de l'home de l'emoció és la interjecció. Els infants, que no fan trampes amb el seu lèxic, no disfressen amb *terribles*, ni *estupends*, l'*Ah*! que l'emoció els posa a la boca.

La guerra ha tornat una mica infant a tothom. Ens ha posat davant els ulls paisatges que no prevèiem. Havíem sentit parlar de guerres, havíem llegit llibres sobre les guerres de tots els segles. Sabíem que la guerra era imminent, però la guerra ha arribat i hem trobat que era una cosa nova. Els nens dels petits pobles llunyans coneixen la ciutat a través de relats infinits. N'han vist postals. Però els seus pares els duen a ciutat i en tornar del viatge tenen els ulls esbadellats i la boca sense paraules. Quan són grans, diuen: «Hi vaig estar una vegada, però era petit!» Es a dir, hi estigueren quan, mancats de visions anteriors que servissin per a la comparació, les imatges noves no podien inserir-se en cap experiència prèvia i quedaven en sensacions pures, significatives de no res.

El primer contacte amb el front m'impressionà tan indistintament, tan obscurament, com un viatge d'infant. No em quedà —el meu primer contacte, ho confesso, fou de turista—memòria del viatge. Em quedà només rastre d'imatges molt vives, disposades com en quadres:

El milicià roig i negre, mig nu com un pirata, aixecant el puny al mig de la carretera.

El primer ferit, tan diferent dels vistos a l'Hospital, estirat dins d'un baiard amb un drap tenyit d'un vermell tendríssim sobre la cara, amb el casc brut de coàguls sobre el seu panteixant pit exsangüe. El conduïen dos companys xapotejant en el fang, tan fatigats i tan serens; molt silenciosos...

El soroll inesperat dels obusos que em sorprengué una matinada lívida: entre la detonació inicial i l'explosió dels projectils commouen els aires d'una remor vivíssima, renou colèric de funestos àngels invisibles.

Rellegeixo els tres paràgrafs que acabo d'escriure, que he escrit mirant-m'hi força, i trobo que donen una idea ben pobra dels tres moments que volen retratar. M'és difícil, fins i tot, concretar les deficiències que hi sento. Aprecio, de primer, una sensació vaga de manca de profunditat. He procurat expressament donar espai parallel, en dues de les tres breus descripcions, als estímuls visuals i als estímuls auditius que alhora m'arribaren, fosos en una sensació única. I malgrat això, les descripcions només són parcialment exactes: eren quelcom més que imatges cinematogràfiques sincronitzades. Cap sensació olfactiva, ni gustativa, ni tàctil hi associo, però sento que no és pas en el repartiment equitatiu de la imatge entre els cinc sentits allà on trobaré el secret de la profunditat. La realitat total només podrà ésser aproximativament bosquejada fent reviure l'estat d'ànim de l'observador. Gràcies a l'angoixa, a l'anhel, al temor, amb què un esdeveniment és esguardat, l'esdeniment adquireix transcendència: és pres no com a un fet, sinó com el pròleg d'un altre fet. Es així com mercè a l'acuïtat dels sentits una imatge pren perspectiva en l'espai, i com mercè a l'íntim afecte que desvetlla pren perspectiva en el temps. Es probablement la projecció de la imatge en aquesta quarta dimensió el que dóna profunditat a la imatge.

El front era com un immens llibre d'estampes el peu de les quals estava escrit en un idioma que no acabàvem de comprendre. Però hem trobat l'escola on aprendre aquest viu llenguatge colossal de la guerra. No és cosa d'idees ni d'idearis, m'atreveixo a dir. Cal — simplement — sintonitzar els afectes d'hom amb els afectes de la gent que lluita. El buscador d'emocions, analfabet i egoista perpetu, no sintonitzarà mai. I només fonent-se amb l'escamot, només suprimint la pueril pobresa d'experiències mitjançant l'absorció ràpida de les experiències collectives, es pot entendre el sentit de les escenes de guerra. Totes les incidències ens semblaran cristallines i tots els actes transparents quan sapiguem quin altre fet pot derivar-se del que en un punt vivim, i quan aquest fet imminent el temem o el desitgem a cor.

La guerra ha estès l'hàbit de cantar en grans masses. No hi haurà esperit de guerra si aquests cors improvisats no apleguen veus i ànimes. I oïdes: escoltant a cor entendrem la veu de la terra commosa que romp a parlar, i amb un sillabeig violent que tremola ciutats i planúries va a anunciar-nos una nova edat o va a apostrofar-nos per a sempre.

J. SOLANES-VILAPRENYÓ

— Jo li he dit que era partidari de la pau. Ell m'ha contestat: «Estic contra la guerra». I és clar, hem començat a engegar-nos bufetades fins que ha arribat el gendarme.

El proletariat català i les primeres lluites per l'associació

La lluita del proletariat contra la burgesia — diu Marx — data del mateix instant de la seva existència.

Caldrà un cert temps, però — afegeix —, perquè la classe obrera pugui tenir consciència de la seva força.

Serà tota una experiència feta en dolor, a la carn viva de les masses treballadores.

Les primeres protestes són explosions de desesperació. El destructor de màquines és un tipus característic d'aquest estadi primitiu, encara que l'odi a les innovacions tècniques «que prenen el pa de l'home» perdurarà llarg temps.

El desvetllament de la consciència collectiva del proletariat s'inicia amb els primers afanys d'organització. Es la lluita per la conquista del dret d'associació la que posa la classe obrera en el camí en el qual anirà afirmant-se l'esdevenidor polític de la nova classe social.

A Anglaterra, a França, a Alemanya. La història dels primers pobles industrials ens forneix valuosos exemples. La classe obrera de Catalunya és un exemple més. I no pas dels més retardataris.

La primera associació obrera data a Catalunya de 1840. Fou organitzada pels teixidors amb el nom de «Sociedad Mutua de Protección». Es creu poder fer front d'aquesta manera a la insaciabilitat dels fabricants, els quals «no solament augmentaven a discreció la llargada de les peces, sinó que reduïen d'una manera tal el salari de la mà d'obra, que el jornal diari d'un bon treballador era de cinc a set rals, mentre hi havia fabricants que en poc temps havien reunit fortunes colossals». Així ho declaren els representants obrers davant els Síndics de la ciutat de Barcelona en gestionar la seva legalització. La representació obrera recolzava en un argument valuós. La declaració del mateix Govern, segons la qual la reunió de persones que tingués per objecte «auxiliarse mutuamente en sus desgracias, enfermedades, etc., o el reunir en común el producto de sus economías con el fin de recurrir a sus necesidades futuras pudiesen constituirse libremente».

Aquesta pretensió obrera alarma els medis patronals. La Comissió de Fàbriques se'n plany perquè, al seu entendre, es donava valor *a una clase que, acostumbrada a discurrir poco, poco le costaría también el arrojarse a cometer cualquier exceso.*

Un contemporani, Ceferí Tresserra, membre destacat del partit demòcrata, de gran base obrera, explica que tots els cops en contra de la novella associació foren donats en va, mentre els progressistes ocuparen el Poder des de 1840 a 1843, *pero certeros y terribles fueron tan pronto como el moderantismo se escalonó en su silla para ocuparla por espacio de once años mortales.*

Fou un període de prova per a la classe treballadora catalana. Una època de persecucions salvatges que hom hauria de tenir en compte quan, trencat el dic que l'oprimia, el proletariat català es desborda i promou sagnants successos.

Fins el 1854 la classe treballadora de Catalunya no pot pensar a retornar a la vida legal la seva organització de resistència.

El proletariat català havia respost com un sol home a l'aixecament que seguí el *pronunciamiento* del general O'Donnell. Sense el reforç de les forces revolucionàries del país, la camarilla militar que s'aixecava contra una altra camarilla hauria fracassat. Són les promeses més àmplies que el manifest de Manzanares conté el que féu decidir els elements avançats i, amb ells, la victòria.

Amb el lema de llibertat i de justícia per bandera del moviment, els treballadors catalans creien reconquistar la facultat d'organitzar-se per a poder fer valer la seva raó i la seva força.

La classe patronal temia sobretot l'organització obrera perquè es trobava en un moment progressiu del seu desenvolupament industrial. Aprofitant l'anterior període de quietisme, els fabricants, confiats, havien anat canviant la vella maquinària. Les selfactines substituïen les antigues mull-genis. Contra les selfactines, doncs, i la situació que creaven, anaven bona part dels trets dels treballadors. *El motín se apoderó de las fábricas* — diu el cronista del Foment del Treball Nacional.

Els obrers alleguen que amb les selfactines s'intenta augmentar el nombre de parats per tal de continuar la política de disminució de salaris.

Els filadors, que eren els obrers directament afectats per les innovacions, es declaren en vaga. Els teixidors la secunden. Era el mes de juliol.

El capità general Ramon La Rocha, que havia pres part en el *pronunciamiento* liberal, es posa al costat dels treballadors. Prohibeix les noves màquines. Els delegats de la Junta de Fàbriques treballen activament a Madrid per tal de fer revocar aquest acord. També van a Madrid delegats obrers. Es proposen d'activar els tràmits lents que segueix llur sollicitud de legalització de les societats proletàries tramesa al Duc de la Victòria amb data 11 del mes de maig. Es demana també el nomenament d'un Jurat mixt i la jornada de deu hores.

La resposta fou molt esperançadora. Però els resultat havien d'ésser tots uns altres.

Invocant necessitats d'ordre públic, Juan Zapatero, nou capità general de Catalunya, de trista memòria, declara fora de la llei les associacions obreres, àdhuc «las que puedan subsistir porque tan sólo tengan un objeto filantrópico de socorros mutuos».

En virtut d'aquesta disposició foren ocupats els fons de les societats fabrils de Badalona, Manresa, Berga, etc. Foren detinguts així mateix un gran nombre de dirigents obrers.

A Barcelona, com a protesta, els treballadors es declaren en vaga.

Diu Graell, l'historiador del Foment del Treball Nacional, que els obrers «se entregaron a los más deplorables excesos, no sólo en la capital sino en varios otros puntos». En una collisió a la fàbrica Güell de Sants fou mort el seu director i soci de l'empresa senyor Sol i Padrís, president de l'Institut Industrial. La premsa de Barcelona, diu el mateix testimoni, presa de pànic per la importància dels successos, en donar la notícia omet el nom de la víctima, malgrat la seva alta significació social.

La sort de l'associació obrera seguirà variades alternatives. Però l'organització no mor. La seva necessitat havia pres en les masses. Actuarà clandestinament i ressorgirà potent a la primera nova conjuntura favorable.

Rafael Farga i Pellicer, en la seva exposició al Congrés de l'Associació Internacional de Treballadors, celebrat a Basilea en 1869, on assistí delegat per les societats obreres de Catalunya, podrà remarcar-ho ple d'orgull legítim: «La societat de teixidors — diu parlant de l'entitat degana — ha subsistit sempre malgrat les vicissituds polítiques per les quals ha passat Espanya, durant els seus trenta anys d'existència».

JAUME ROIG

LA MUSICA

Una descoberta sensacional

Anton Bruckner, el gran simfonista austríac, havia deixat els manuscrits de les seves obres, segons el seu testament, a la Biblioteca Nacional de Viena. Des de molt de temps els ben iniciats sabien que de cada una de les simfonies existien diverses versions, que divergeixen considerablement entre elles. Només recentment els directors de la secció musical de la Biblioteca Nacional de Viena han tingut la idea de confrontar els autògrafs amb les edicions impreses i han arribat a un resultat veritablement sensacional: les versions de les simfonies brucknerianes executades des de molts anys davant els públics de tot el món no corresponen de cap manera a les intencions autèntiques del seu autor. No constitueixen una *versió* més o menys diferent del pla inicial, sinó que s'hi troben una gran quantitat de *retocs* i de modificacions, que en molts passatges de les obres s'aparten essencialment dels originals, escrits per la mà del mestre mateix.

Així, per exemple, les corxees del tema en el final de la cinquena simfonia s'han convertit arbitràriament en semicorxees; en un passatge dels instruments de corda en el *fugato* s'han introduït uns instruments de vent; en un altre, les trombones han estat substituïdes per trompes; una gran línia melòdica, concebuda per Bruckner en un *crescendo* sempre augmentant, ha estat interrompuda al mig i destruïda en el seu dinamisme imposant; en fi, molts passatges s'han suprimit en les edicions impreses, que no deixen ja cap idea del pla formal de tot un temps determinat.

Una nova edició crítica de totes les obres de Bruckner ha restituït el text autèntic i suscitat naturalment unes controvèrsies acarnissades. Els partidaris de la tradició pretenen que totes les modificacions han estat fetes pels directors d'orquestra Schalk i Löwe, els primers pioners de l'art brucknerià, però sota el control i amb l'expressa conformitat de l'autor, mentre que els joves musicòlegs veuen en la forma modificada, i en molts casos mutilada, de les obres brucknerianes una transformació il·lícita i arbitrària dels directors d'orquestra a favor de l'ideal sonor de l'orquestra wagneriana i una supressió inacceptable dels valors autèntics del magne art formal i instrumental del famós simfonista i organista austríac.

EL PIANO DINTRE LA PEDAGOGIA MUSICAL

La moderna pedagogia musical ha discutit molt el paper dels diferents instruments i la seva aplicació dintre l'educació musical. Fins ara era molt divulgat el prejudici, com si una de les condicions bàsiques que s'haguessin d'exigir a un professor d'educació musical hauria d'ésser un domini satisfactori del piano.

Avui dia ja se sap que el piano és en primer lloc un instrument que dóna als deixebles més dotats una gran possibilitat d'orientar-se dintre la música i els permet un estudi intensiu de tots els aspectes del nostre art. Per a la nova pedagogia, que es basa essencialment en el cant collectiu dels alumnes, el piano ja no té més un lloc de tanta preferència com abans; al contrari, la seva intervenció, precisament per l'abundor dels seus mitjans artístics (possibilitat de combinar simultàniament diferents ritmes i, sobretot, totes les constitucions harmòniques), resol d'una manera mecànica tota una sèrie de problemes musicals que els alumnes mateixos, per mitjà del cant a diverses veus i de la intervenció dels instruments, haurien de resoldre ells mateixos. Res més lamentable que un cor d'infants, cantant a una veu, acompanyat per un piano, a mans d'una persona gran!

El piano, utilitzat com a únic instrument d'acompanyament en l'educació musical dels infants, mata la seva espontaneïtat estètica i els obliga sempre en una falsa dependència d'aquest mecanisme sonor, que és en primer lloc un instrument per als grans. Un mestre que basa les seves classes en un instrument mono-melòdic, com per exemple un clarinet, un oboè o un violí, sabrà donar als seus deixebles una idea molt més ampla del que és la *melodia* (sobretot si es tracta de melodies folklòriques) que executant totes les demostracions en el piano, on obligatòriament les melodies es presenten als infants ja amb totes les seves funcions harmòniques, tan sovint arbitràries.

El coneixement de l'harmonia, doncs, ha de partir orgànicament del de la melodia mateixa i no s'ha d'imposar de cap manera, des d'un principi, a les criatures, si es vol donar lliure curs a la imaginació infantil.

LA RADIO COM A EDUCADORA DEL SENTIT AUDITIU DEL PUBLIC

De fa uns quants mesos, un jove músic suís, Roger Vuataz, dóna, una vegada a la setmana, un curs d'iniciació musical a Ràdio Ginebra, que es basa en una demostració musical per mitjà de tots els elements sonors, des del soroll, els sons musicals, els cossos sonors, fins a les veus humanes i els instruments. Totes les nocions musicals: ritme, melodia, harmonia, polifonia, tonalitat, fraseig, dinamisme, etc., formen part d'aquestes classes radiofòniques.

Per a la setena classe s'havia anunciat un concurs d'audició entre els auditors del curs. La prova consistia en reconèixer els instruments de l'orquestra per mitjà del seu so i la manera de tocar. Una senzilla melodia popular russa fou harmonitzada i executada en quatre versions instrumentals diferents: una per a quartet de corda amb sordina; una altra per a flauta, viola, fagot i violoncel; una tercera per a trompeta amb sordina, clarinet, violoncel i trombona; una quarta per a oboè, flauta, trompa, fagot i contrabaix. Aquests quatre textos s'havien executat pels solistes de l'Orchestre Romand i impressionats en discos pels tècnics de Ràdio Ginebra. Cada exemple fou executat dues vegades.

Els resultats d'aquest experiment han estat veritablement extraordinaris. De setantavuit cartes i contestacions que els auditors van enviar a la ràdio, no n'hi havia cap que hagi notat justament totes les quatre orquestracions. Una sola persona n'havia trobades dues, i nou participants — tots ells aficionats — una. L'instrument, executant la melodia, és reconegut en el 86 por 100 de casos; la flauta, en el 98 per 100; la trompeta, en el 87 per 100; el violí, en el 85 per 100; l'oboè, en el 73 per 100. Quina lliçó per als compositors que escriuen per a la transmissió radiofònica! L'instrument que porta el baix és reconegut en una proporció del 52 per 100; els de les parts intermediàries només amb el 29 per 100, amb l'excepció de la trompa que arriba al 64 per 100.

D'aquesta enquesta resulta que l'educació de la susceptibilitat auditiva ha d'ésser una de les bases fonamentals de tota educació musical, suposant que tota música seriosa exigeix d'ésser ben compresa. Com podríem comprendre, mentre que es sent d'una manera defectuosa?

Particularment la música del nostre segle és una cosa tan complexa que reclama una orella analítica ben experta.

OTTO MAYER

MARTI MARTI
ACTUALMENT
REALITZA LA TRADICIONAL LIQUIDACIÓ
que efectua cada mes de Géner per a rematar existencies.
Senyora, aprofiti aquesta oportunitat unica, per a comprar teixits de totes classes i qualitats, generes punt, moneders, mitjes, guants, puntilles, mercería, passamaneries, catifes moqueta i altres articles a preus rebaixadissims.
E/A Cpa
PASSEIG DE GRACIA 97

La tàctica revolucionària de Lenin

Dogma i norma d'acció

«Sense teoria no hi ha revolució», deia Lenin. Tothom ho sap. No obstant, en el país en què hi hagué més teòrics del marxisme, a Alemanya, no impera avui el socialisme, sinó la dictadura més feroç del capitalisme. Sembla, doncs, que la teoria per si sola no basta?

Un dels teòrics més famosos de Rússia fou Plekhànov. Lenin recomanà a tots els bolxevics l'estudi íntegre de les obres completes del menxevic; però és sabut també que Lenin atacà furiosament Plekhànov.

Tant Kautsky, Plekhànov, etc., com Lenin i Liebknecht, eren marxistes; s'inspiraven en la mateixa teoria. Com s'explica, doncs, el profund antagonisme entre ells? Kautsky i Plekhànov, etc., fracassaren; Lenin portà a cap la transformació més radical i original de la vida humana.

El secret és primer que tot aquest: Lenin interpretà el socialisme científic de Marx i Engels com a *regla d'acció*; els altres, com a *dogma*. La teoria de Marx i Engels era per a Lenin un instrument de lluita; per als altres, una sèrie de fórmules més o menys mortes. El punt de partida era sempre per a Lenin la realitat, la vida; per als altres, la teoria.

Marx mateix, l'home filòsof, que es passava la vida a la Biblioteca Nacional de Londres, es burlava de fórmules apreses de memòria i repetides després esquemàticament, les quals poden indicar, en el millor cas, una tasca general, però que han d'ésser modificades davant de cada situació nova, concreta, del procés històric.

Qui no entengui immediatament la diferència decisiva entre aquests dos conceptes: dogma i norma d'acció, no arribarà a entendre-ho mai; tampoc no comprendrà el marxisme i molt menys encara l'obra realitzada per Lenin.

Què és el leninisme?

En altres paraules: no basta saber el que volem aconseguir: s'ha de saber també com ho hem d'aconseguir; és a dir, cal una tàctica revolucionària.

La teoria de Marx i Engels, concebuda com a norma d'acció, compleix amb aquest doble sentit de la revolució: abasta al mateix temps el *què* i el *com*.

Marx, quan parlava de tàctica revolucionària, citava sempre l'exemple de Danton, com el més gran estratega revolucionari; avui es referiria a Lenin.

La tàctica revolucionària de Lenin, o com se sol dir el leninisme, no és més que la teoria de Marx i Engels, interpretada com a norma d'acció. Lenin ho explica amb aquestes paraules: «El marxisme exigeix una exacta i objectiva anàlisi de cada situació històrica, relativa a les relacions de classes i llur caràcter particular. El major error que un revolucionari pot cometre és substituir el concret per l'abstracte, la vida per la fórmula.

La teoria i la realitat

Per donar un major relleu a la tàctica revolucionària de Lenin, ens aturarem en el nostre breu estudi al curt espai de temps des del mes de març de 1917 fins a març de l'any 1918, o sigui des del començament de la Revolució russa fins a la pau de Brest-Litovsk.

Durant aquests pocs mesos, però decisius per a la sort de la revolució, Lenin canviava cinc vegades la seva tàctica de lluita. 1) Març-juliol: compromís amb la burgesia i la petita burgesia dels menxevics. 2) Juliol-agost: lluita contra d'ells. 3) Setembre: lluita contra la burgesia, però compromís amb els menxevics de Plekhànov i els social-revolucionaris. 4) Octubre-novembre: Sublevació del proletariat; guerra civil contra els burgesos i els petits burgesos de Kerenski. 5) La pau amb l'imperialisme germànic. Resultat: la instauració de la dictadura del proletariat, el començament del socialisme, de la democràcia sense classes.

Lenin hagué de lluitar contra dos enemics dintre del moviment obrer: contra els reformistes, oportunistes, que s'havien collocat en 1914 definitivament al costat de la burgesia (en tots els països), i contra els «radicals d'esquerra» o com ho diu Lenin: contra «l'extremisme, la malaltia infantil del comunisme». La lluita contra els reformistes és més coneguda que la que lliurà contra els extremistes, tot i que aquesta no és mancada d'importància, ni molt menys. Hi hagué un moment, llavors de la pau de Brest-Litovsk, en què aquesta malaltia infantil amenaçà no solament l'existència del partit, sinó també el triomf de la revolució, com veureu més endavant. I és precisament aquesta lluita contra l'*extremisme* que revela encara millor la capacitat estratègica revolucionària de Lenin.

L'extremisme a Catalunya

Avui també hi ha a Espanya un nucli d'aquests revolucionaris extremistes dintre del camp marxista, que volen ésser més marxistes i leninistes que Marx i Lenin, i més revolucionaris que tots els altres. Aquests volen portar a cap la revolució sense donar-se compte de la realitat política de la situació actual, oblidant el principi més fonamental d'un marxista, és a dir: analitzar cada situació concreta, relativa a les seves relacions de classes i al seu caràcter particular, cometent l'error més greu d'un revolucionari i que és: *substituir el concret per l'abstracte*. «En llur afany aparentment revolucionari, arriben a cometre un disbarat de tal magnitud, com és el de fer obstrucció contra Rússia, l'únic país que ens ajuda en la nostra lluita contra el feixisme internacional; van parlant de la tutella de Moscou, com si es tractés del jou d'un país capitalista, i no del país de la dictadura proletaria; exalten la revolució comunista, sense donar-se compte que la petita burgesia, els anarquistes, els reformistes, són els nostres aliats de la guerra antifeixista, que encara no hem guanyat. De l'altre factor, de la política internacional ni tan sols en volen parlar: per exemple, del pacte de Rússia amb països capitalistes, del front popular a França i Alemanya, etc.

Després d'aquesta breu desviació, que ha servit solament per a aclarir el que s'ha d'entendre per «extremisme», tornem al tema, i, per a major claredat concretarem quelcom més detalladament les fases més importants de la lluita revolucionària, des del començament de la Revolució, març del 1917, fins a la pau de Brest-Litovsk.

Isba de Txutxenskoé, al sud de Minussinsk, on estigué exiliat Lenin. Actualment ha esdevingut «Isba de lectura» per als habitants del poble.

1) De març a juliol del 1917

La revolució russa començà el dia 27 de febrer del 1917. La monarquia dels Romanov s'ensorrà en el curt espai de temps de vuit dies. Rússia, el país més rerassegat d'Occident, es convertí sobtadament, d'«un sol cop», en un país ultra-liberal tan avançat políticament com França i Anglaterra. Aquest canvi brusc, com ha estat possible?

Anàlisi de la situació per Lenin

Lenin es trobava encara a Zurich; no obstant, en una lletra, dirigida a la «Pravda», analitza la nova situació, creada per la revolució burgesa. No es va deixar enganyar. Sense fer-se cap illusió, denuncià aquesta revolució com un maneig del capitalisme internacional, de la burgesia franco-anglesa, la qual volgué alliberar-se del tsar Nicolau II, per haver intentat aquest arribar a una pau separada amb Guillem II. L'ambaixador anglès, Buchanan, havia armat mitjançant un centenar de milions de lliures esterlines una sèrie d'intrigues a la cort de Petersburg, per a preparar la caiguda del monarca i a la burgesia el camí cap al poder governamental, amb el fi, naturalment, que la república burgesa seguís portant la seva ajuda a l'imperialisme franco-anglès en la seva guerra contra l'imperialisme alemany. En efecte, el govern provisional dels capitalistes i terratinents burgesos, recolzat pels menxevics de Plekhànov, exaltà la «defensa revolucionària de la pàtria», o sigui la continuació de la guerra imperialista. La «defensa revolucionària de la pàtria», era una frase vil, una enganyifa, per a embrutir les masses, ja que la guerra no havia deixat d'ésser una guerra imperialista, per la senzilla raó que el govern de la jove república no havia renunciat a la política anexionista de la monarquia i continuava la guerra per apoderar-se de Turquia, Armènia, Galítzia, Polònia, etc.

Però al costat d'aquest govern, que fou en el fons el còmplice de la firma capitalista franco-anglesa, sorgí un altre govern, no oficial, poc desenrotllat encara, relativament dèbil: el govern dels obrers, que expressava els interessos del proletariat i de la part més pobra de la població urbana i pagesa: el Sòviet dels diputats obrers i soldats.

Aquesta era la veritable situació política, que s'ha de fixar amb tota exactitud per a edificar una crítica marxista, sobre l'únic fonament en què ha de basar-se, sobre el fonament dels fets. Aquest govern doble donava a la situació el seu caràcter particular, no previst en cap teoria. Només aquest govern dels Sòviets de diputats obrers i soldats podrà donar al poble llibertat, pa i pau, i mai el govern dels terratinents i industrials burgesos, per estar lligat aquest amb el capitalisme internacional, per ésser un govern de guerra, de política anexionista.

Els aliats eren els milions de la massa obrera i camperola, proletaris o semi-proletaris. Aquesta massa necessitava pa, llibertat, pau, terra. Aquesta massa es trobava encara sota la influència ideològica de la burgesia, petita burgesia, a la qual pertanyia segons les seves condicions de vida; vacillava, per tant, entre el proletariat i la petita burgesia. Calia obrir els ulls a aquesta massa, se l'havia d'organitzar aprofitant la llibertat que donava el govern. Aquesta era la tasca més urgent: la formació de Sòviets camperols i obrers agrícoles, havien de formar el futur govern, nou i original, sorgit esporàniament, gràcies a la força creadora del poble, com en la Comuna de París l'any 1871.

«No s'ha de fer la més lleu concessió respecte a la *defensa revolucionària de la pàtria*», deia Lenin, per tractar-se d'una guerra imperialista. Amb una guerra revolucionària, que justificaria la defensa de la pàtria, el proletariat conscient hi estaria únicament d'acord sota les següents condicions: 1) pas del poder de les mans de la burgesia a les del proletariat. 2) renúncia a totes les anexions. 3) liquidació de tots els interessos capitalistes.

En conseqüència, els bolxevics plantejaren el problema: «Donades les circumstàncies, s'ha d'ensorrar aquest govern?

La resposta de Lenin a aquesta pregunta revela el seu extraordinari sentit polític, la seva capacitat estratègica com a revolucionari: «Plantejar la qüestió en aquesta forma simple, és fals. S'ha d'ensorrar aquest govern per ésser un govern oligàrquic, que no pot donar ni pa, ni pau, ni llibertat; però no es pot ensorrar-lo immediaitament, ja que el govern compta amb l'ajut directe i indirecte dels Sòviets, entre ells amb el més important de tots, amb el de Petersburg. Nosaltres, els bolxevics, estem dintre del Sòviet en minoria, s'ha de reconèixer aquest fet. La majoria aclaparadora forma el bloc dels menxevics i de tots aquells elements, que estan sota la influència de la ideologia burgesa. Conquistar el poder sense témer la majoria, seria blanquisme; nosaltres, no obstant, som marxistes; per a poder formar govern, hem de posseir la majoria; en quant ens manqui el control sobre les masses, no hi ha altre camí.»

2) Fase juliol-setembre

La consigna de la primera fase ha estat: «Tot el poder per als Sòviets». Ha estat la consigna d'un desenrotllament pacífic de la revolució i com a tal, el més anhelat. Aquest desenrotllament pacífic havia estat possible entre març i juliol. El poder estatal es trobava en un estat vacillant. Tant el govern provisional, com els Sòviets hi participaven. No hi hagué cap força seriosa, que s'hagués pogut oposar a la transició del poder als Sòviets. La lluita de classes entre els partits dintre dels Sòviets, és a dir, entre bolxevics i menxevics, hauria pogut portar-se a cap pacíficament, si veritablement tot el poder hagués estat lliurat als Sòviets.

Aquest desenrotllament pacífic de la revolució ja no és possible després del cop d'estat del 4 de juliol. L'actitud vacillant del govern ha acabat, el poder s'ha passat a les mans de la contrarevolució. La petita burgesia, deixant-se enganyar per la seva confiança en el capitalisme, presta el seu ajut, a consciència, a la burgesia contrarevolucionària, i aquesta lliura el poder a la «camarilla» dels militars, els quals deixen afusellar la gent al front i destrocen les organitzacions dels Sòviets a Petersburg.

Silueta lluminosa de Lenin en la façana del diari «Pravda».

La consigna pacífica: «Tot el poder per als Sòviets», resultaria una quixotada, un engany; despertar en les masses la illusió que tot segueix igual que abans. No. La conquesta del poder ja no és possible per un camí pacífic. S'ha d'eliminar en una lluita final el nucli d'homes que detentava el poder: la «camarilla» dels militars. Aquests no podran ésser vençuts més que per les masses revolucionàries del poble en armes. Dues condicions són precises per a la victòria: l'aixecament ha d'ésser dirigit pel proletariat; el proletariat ha de separar-se dels partits dels menxevics (Kerenski) i dels social-revolucionaris, els quals han traït la causa de la revolució.

3) Fase Setembre

De nou ha canviat la situació política. I una nova situació exigeix una nova tàctica.

A què és degut aquest brusc canvi? Els partits de la petita burgesia, els menxevics i social-demòcrates s'han negat a formar una coalició governamental amb el partit dels cadets (kornilowistes).

Per tant, ha tornat a existir una situació anàloga a la del 4 de juliol, abans que la camarilla dels militars donés el cop d'estat. Es a dir, ha tornat la possibilitat d'un desenrotllament pacífic de la revolució.

En un article, publicat al «Robotsch Putj» del 6 de setembre, Lenin proposà un compromís entre els bolxevics i els menxevics i social-demòcrates, a fi de tenir majoria dins dels Sòviets sota la consigna d'abans del 4 de juliol: «Tot el poder per als Sòviets» i formar un govern integrat per social-revolucionaris i menxevics, exclusvament, responsoble davant els Sòviets.

«Ara, només ara, potser només durant alguns dies, o unes setmanes, es podrà formar pacíficament un govern així. Aquest govern podria assegurar un desenvolupament pacífic de la revolució russa, del moviment pro pau i del socialisme. Únicament en un d'aquest desenvolupament pacífic de la revolució — possibilitat excepcional en la història — els bolxevics poden i han d'acceptar aquest compromís.»

Aquest compromís hauria consistit que els bolxevics — sense ambicionar una participació en el govern — renunciarien a l'urgència d'una immediata transició del poder al proletariat. En canvi, exigien la completa llibertat d'agitació i la convocació de l'assemblea constituent.

Lenin després del triomf de la revolució.

Aquestes ratlles foren escrites el divendres, 1 de setembre. Tres dies després, Lenin escriví: «Sembla que els pocs dies, en el transcurs dels quals el desenvolupament pacífic de la revolució hauria estat possible, ja han passat. No resta doncs, altre remei que trametre aquestes notes a la redacció amb el prec que hom li posi com a títol: «Pensaments retardats»

4.ª Fase: La sublevació. Octubre

Els menxevics havien rebutjat l'oferiment del compromís fet pels bolxevics.

La guerra continuava; l'exèrcit sofria una derrota darrera altra. Els alemanys es dirigien cap a Petersburg. El govern de Kerenski augmentava les represàlies; entre les files de l'exèrcit creixia el descontent contra el govern i la simpatia envers el partit bolxevic. El moviment dels camperols, enganyats pel govern, patia el ple.

En les eleccions, els bolxevics obtingueren, a Moscou, el 47 per 100 de la votació, la qual cosa implicava una victòria formidable. Junt amb els socialrevolucionaris de l'ala esquerra, ingueren la majoria a tot el país.

Els ferrovias i empleats de correus es trobaven en conflicte amb el govern. La misèria, la fam l'exhauriment, creixien arreu del país i, paral·lelament, el desig de pau.

Quina fou l'actitud de Lenin davant d'aquesta nova situació?

En una lletra adreçada al comitè del partit a Petersburg, formula el seu criteri:

«Els bolxevics han de prendre immediatament el poder governamental a fi de salvar la revolució mundial, la revolució russa i milers de vides al front. Els bolxevics no tenen el dret «d'esperar» fins a la convocació del congrés dels Sòviets. Ateses les circumstàncies, «esperar» seria un crim. Si resultés impossible prendre el poder sense sublevació, s'hauria d'anar immediatament a la sublevació. És molt possible que ara es podria prendre el poder, sense necessitat d'una sublevació si el Sòviet de Moscou, conjuntament amb el de Petersburg, s'apoderessin del poder i es declaressin govern. A Moscou, la victòria està assegurada; ningú no pot fer la guerra. El govern no pot fer res, està perdut, es rendirà. El Sòviet de Moscou assoliria una base formidable fent-se seus el poder, els bancs, les fàbriques, portant l'agitació a tot el país i dient: Nosaltres oferim demà la pau si el bonapartista Kerenski es rendeix, i si no ho fa el foragitarem. Immediatament la terra per als camperols, immediatament!

Encara que Kerenski tingui dues divisions de cavalleria a Petersburg, haurà de rendir-se. Consigna: Tot el poder per als Sòvets, la terra per als camperols, pau entre els pobles, pa als famolencs.

La victòria està assegurada, i també ho està la perspectiva que no serà sagnant.»

5.ª Fase: Octubre-març 1918
La pau Brest-Litowsk

L'èxit donà posteriorment la raó a Lenin. Absolutament. La victòria damunt les tropes de Kerenski fou relativament fàcil i poc sagnant. La majoria del poble estava al costat dels bolxevics, les tropes que Kerenski llançava contra la capital roja, d'antuvi vacillaren i després es passaren en massa a les files dels soldats revolucionaris.

No obstant, amb el triomf de la guerra civil, les dificultats no sh'avien acabat. Al contrari, l'època més difícil començava.

Dues tasques enormement difícils havien d'ésser resoltes: *Primera*: la reconstrucció de l'economia nacional, arruïnada i desfeta per la guerra, sobre la nova base del socialisme, infinitament més difícil que sobre la base del capitalisme burgès; *Segona*: la pau amb l'imperialisme alemany, mentre i tant en aquest país no esclatés la revolució social.

La segona tasca era més urgent, més dolorosa i més tràgica. A causa d'aquesta pau, sorgí dins el partit una crisi molt greu que amenaçava no solament l'existència del partit, sinó també el destí de la revolució. Els «extremistes» del partit exaltaren la continuació de la guerra revolucionària. En efecte, després de la conquesta del poder pel proletariat, es tractava d'una veritable guerra revolucionària, d'una legítima defensa revolucionària de la pàtria. Amb tot, el govern revolucionari no disposava d'un exèrcit capaç de vèncer l'exèrcit alemany. Els revolucionaris «purs» no veien o no volien veure la crua realitat; cregueren que la victòria sobre l'exèrcit alemany seria tan fàcil com l'assolida contra Kerenski. Confiaven més en la revolució social alemanya, en Karl Liebknecht, que no pas en les armes i la capacitat militar de l'exèrcit rus, el qual de fet ja no existia. La continuació resulta una aventura. La revolució social no esclatà a Alemanya; les tropes del general Hoffmann seguien avançant i amenaçaven seriosament Petersburg.

Rússia, país de petits camperols, estava en franca desorganització; l'exèrcit en franca descomposició. Ja mal preparat tècnicament en 1914, després de 40 mesos de guerra molt cruel i dura, estava completament desmoralitzat. Els soldats russos venien llurs canons, metralladores i municions a les tropes alemanyes per un bocí de pa. Tantes vegades com eren atacats, fugien, espaordits. Els oficials deien: «Impossible, completament impossible, continuar la guerra amb un exèrcit semblant». Només els revolucionaris «purs» no volien veure la realitat. Deien: «Impossible fer la pau amb l'imperialisme alemany; som revolucionaris; la pau seria una traïció, una humiliació per a la revolució».

«Contes xinesos, frases, falòrnies» — contestà Lenin —. Si avui no concertem la pau a Brest-Litowsk, l'haurem de fer demà a Moscou, en pitjors condicions, i demà passat a Wladiwostok. L'exèrcit està malalt; s'ha de desmobilitzar-lo com més aviat millor a fi que no encomani a tot el país la seva malaltia. Es una pau tràgica, dolorosa, humiliant, una pau de «Tilsit», és cert, però no hi ha cap més sortida. El país necessita una pausa per tal de reorganitzar l'exèrcit, per tal de crear l'exèrcit roig del poble.»

La pau amb el general Hoffmann fou signada. La revolució estava humiliada, però salvada.

Actualment, Rússia té l'exèrcit del poble amb el qual Lenin somniava. La revolució no serà humiliada cap més vegada.

* * *

Lenin utilitzà tots els mitjans de lluita dins el marge de la teoria de Marx i Engels: el compromís amb els enemics; la seva crítica negativa; la franca oposició contra ells; el camí pacífic; la sublevació i, finalment, la guerra civil.

Cap mena de compromisos? Engels, en la seva crítica del manifest dels comunistes-blanquistes, es mofava d'aquesta frase. I Lenin afegí: «Tots els compromisos voluntaris que calguin i siguin inevitables; el que importa és servar fidelitat als nostres principis de lluita; preparar la victòria de les masses; la conquesta del poder pel proletariat.

Guillem TIEZE

CAMISERIA FITO BARCELONA
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

TALLER DE FOTOGRAVAT COL·LECTIVITZAT
ANTONI MARTÍ
C. N. T. - A. I. T.
AVINYO, 19, PRAL. TELÈF. 17047

UNIO GRAFICA, Cooperativa Obrera. — Nou de la Rambla, 45